

Pest, október 15-kén 1854.

A „Vasárnapi Ujság” hetenként egyszer egy nagy negyedrévét iven jelenik meg. —
Előfizetési díj helyben : július—decemberi folyamra azaz : hat hónapra 1 pít.
Házhoz küldve 1 ft. 30 kr. pp.

Postán elküldve minden egyéb költség nélkül : július—decemberi folyamra
azaz : hat hónapra 1 ft. 30 kr. pp. — Az előfizetési díj az alulírt kiadókhöz bér-
mentve utasítandó. — Landerer és Heckenast, kiadók (Egyetem-utca 4. sz. a.)

Az avar vezér.

Regényes rajzok a mostani orosz-török harczból.

JÓKAY MÓRTÓL.

(Folytatás.)

Régi babonás hagyomány a moszka hősovánél, hogy arany nyíllal, ezüst golyóval jobban célba lehet löni, mint vassal.

A ki erre megtanította őket, nem lehetett bolond ember ; mert valóban sokkal több várat bevett a moszka arany ezüst, mint a vas és ólom, s több derék hőst leverte lábáról csengő pénzzel, mint süvöltő karddal.

A kaukázusi népek sok év óta hallották már, hogy valami makacs ellen befurakodik hegyeik közé, ott helyet foglal, sánczokat hány, várat épít, utakat tör. Később azután úgy viseli ottan magát, mintha ő volna a gazda. A nép ifjait elviszi messze, ki tudná megmondani hová? a főnököket szolgáló alacsonyítja, harácsot vesz, idegen templomba kényszerít járni,

idegen nyelvet kényszerit eltanulni, s imádkoztat fegyverei dicsőségeért.

Ha lett volna egyetértés a nép között, hajh, milyen siralmas vége lett volna ott a moszkának; de ősi viszálykodásból hagyták megnőni a közös ellenséget; az egyik faj örült, hogy a másik pusztul s nem gondolt rá, hogy majd rá is kerül a sor. Aztán mindig is akadt közöttük az ellenségnek barátja, a ki elmondta a többinek, hogy a moszkák milyen jó emberek: ezüsttel fizetnek mindenért, megcsinálják az utakat, bekerítik a városokat, vigyáznak rendre, békességre, isszák az áldott pálinkát s tele zsebjük szent képekkel.

Előbb csak a kereskedők hatoltak az ország mélyébe, árultak czifra csecsebecsét, nyalánságot s vettek haszontalan limlomot, a mi senki másnak nem kellett, azután telepítvényesek húzódtak be, vettek drága pénzen kopárföldet, hogy a kereskedőknek legyen hova megszállani. Azután fegyveres őrizők jelentek meg, hogy a telepítvényeseket el ne pusztítsák a rablók. Azokat egész csapatok követték, s hogy a csapatokat el ne lopja valaki, várakat építettek és azután azt mondták, hogy otthon vannak.

Igy kötöttek ki Avariával is. Egyszer látogatóba jött két jámbor moszkó a Nilár völgybe, felkeresték Merisz bég házat, megölelték az öreg béget, megcsókolgatók fiait, dicsérék sajtját, kumiszt italt, mely készül poshasztott tejből, megbámulták fegyvereit, ott laktak nála egy hétig, szelidek voltak, mint a bárány s midőn elváltak tőle, meghívták, hogy ha érkezése leszen, látogassa őket vissza, alig néhány mérföldnyi távolban fekvő várakban, hadd adják neki vissza azt a szíves vendégszeretetet.

Az avar főnök nagyon megtisztelve érezte magát e meghívással s alig várt az alkalomra, hogy fakastélyából leszállva megnézhesse azokat az új telepítvényeket, hol minden még egyszer akkorára nő, mint másutt, s hol az embereknek éjjel nappal nincsen egyéb dolguk, mint boldogságukkal dicsekedni.

Különösen kisebb fia nőgatá az utazásra. Gyéma bég el volt ragadtatva az orosz uraktól szörnyen, mennyivel szebb emberek ők, mint a mi barna avarjaink, hajok sárga, mint a kender, szemeik kékek és zöldek, egynek közülök szemöldököt sem adott a természet: milyen jól illett az neki! Gyéma bég leperzselt a magát, hogy hasonló legyen ehhez a szép idegen úrhoz.

De Balkár bég egészen ellenkezője volt testvérjének. Nem tűrheté a két idegent s mikor el kellett menni apjával látogatásukra, úgy könyörgött, hogy csak hadd maradjon ő otthon.

Volt egy szép szerelmes mátkája Balkár bégnek, a szép Gyiungyila (olvassd Gyöngyile). Ha az nem lett volna olyan szép, ha annak nem lettek volna olyan búbajos tüzzel lángoló szemei, olly mézédés szóktól beszédés ajkai, olly hizelgő keble, ölelő karjai, talán el sem ment volna Balkár bég apjával és testvérével. De Gyöngyile könyörgve fűződött nyakába: „mit hozasz nekem az idegenektől, hozasz e prémes kaftánkat, pilangós papucsot, arany boglárokat, zománczos kőöntyüt?”

Balkár bég mondhatta neki: „minek tenéked boglár és kőöntyü, nem drágább-e neked az én két szemem, minek neked a drága prém, nem melegebb-e annál az én keblem?” Gyöngyile elszomorodott s a bég hogy kedvét találja, elment együtt Merisz béggel a jámbor oroszok telepítvényére.

Ott nagy szíveséggel fogadták őket, megismerkedtek drága italokkal, fűszeres étkekkel, megmutogatták nekik számtalan hadi erejüket, nehéz ágyúikat, s mondogatták a jó Merisz bégnek, hogy milyen derék két lovas vezér lenne két fiából, mennyi fényes érdemrend és kereszt elérne széles melleiken, nagy urak, hercegek lennének belőlük; a félvilág beszélne az Andi család hős sarjadékiról, s majdan ők lennének az egész cserkesz föld urai, — a hatalmas czár kegyéből.

Merisz bégnek tetszett ez a szép biztatás: hogy irigykednének reá majd a muridák, csecsenczek, ha az ő faja felül kerekednék rajtuk. Nem is sokat gondolkozott, még ő kérte a derék moszka urakat, hogy tartsák maguknál fiait s tegyenek belőlük hercegeket, vezéreket.

A két ifjunak engedelmeskedni kellett, mert a cserkeszeknél az apa parancsol. Gyéma bég örömet is szót fogadott, mert

ő unta otthon az atyai házat, az egyforma életet s kivágyódott a világba. Hanem Balkár bégnek nehezen esett elválni atyjától, az ősi tűzhelytől, az ismert hegyektől s a mindennél jobban szeretett Gyöngyilétől.

Gyéma bég gyorsan haladott a moszka urak kedvében; jó engedelmes ember vált belőle, ki a tanítást beveszi; megszokta a kemény rendet, tisztelte előljáróit, s nem sokára csapatot vezérelt és vállrozsás öltönyt kapott s úgy szórta a muszka beszédet nyelvével, mint mikor villával forgatják a kaszált fűvet nagy szél idején.

Kevésbé tudott megszokni Balkár; pedig neki még jobban kedveztek: adtak rá gombos egyenruhát, itatták édes borral, vittek hozzá szép leányokat, kék szemű, szőke haju leánykákat, a kik örömet mosolyognak a szép ifjakra, s nem haraguszna a csókért.

Mind nem kellett az Balkárnak. Elhajigált magától bort, aranyos ruhát és szép leányt... „Nem kell nekem tűzitaltok, czifra ruhátok, mosolygó leányaitok; nem kell nekem uratok kegyelme: bocsássatok engem hegyeink közé vissza, adjátok vissza bőr ruhámat, görbe kardomat; mátkám van én nekem odahaza, a ki én reám vár!”

S földhöz verte a mit adtak neki, összeveszett jószívű házigazdájával s azt mondta, hogy ő erővel is meg fog tőlük szökni.

Az illyen goromba magaviselettel azután azt nyerte, hogy egy szép éjszakán kocsira tették és úgy elvitték, hogy a madár sem tudott róla.

Mikor pedig az öreg Merisz bég tudakozódott fia felől, azt mondták neki, hogy a minden moszkák ura elvitette őt jó nevelésbe, a hol emberséget s jó erkölcsöt fog tanulni.

Oda bizony. Van a moszkák országában egy nagy nevelőintézet, mellynek neve Szibéria, és abban hires iskolák, a miket híznak ólombányáknak.

Oda vitték Balkár béget.

Tizennolez esztendeig járta Balkár bég a szibériai ólombányák üregeit, ásta a cinobert és kénest, piritotta a kénköves és patkánymérgező érczetek; egész tizennolez esztendeig. Már magában ez is eléggé mutatja, milly megátalkodott és makacs természetű embernek kellett neki lennie. Más emberséges ember négy öt esztendőnél tovább ki nem állja ezt a munkát, az erős fáradság alatt meg kell törni testi erejének, vagy az egészségtelen levegő a bányákban üti le lábáról, vagy az érczpirításnál fulad bele a patkánymérgező füstjébe, vagy a hosszú téli éjszakákon fagy meg valahol a hó alatt, vagy ha sokáig kibírja, elébb utóbb az érczgőzöktől s a fehér plajbász porától ólomgörcsöket kap, a beléi összetekerednek, az arcza ollyan színű lesz, mint a valóságos ólom, összezsugorodik mint a féreg, s végtére szépen, okosan meghal.

Balkár bég azonban nem csak az által boszantá előljáróit, hogy tizennolez esztendeig meg nem halt, sőt egy szép napon agyonsujtá az őrizetere rendelt kozákokat, elvevé dárdáját és lovát s eliramodék az Ural ismeretlen hegyei közé.

Az Ural hegyeitől a Kaukaszsig körülbelül annyi az út, mintha valaki feljönne Debreczenből Pestre, és ismét lemenne s azután még tizszer egymásután feljönne és lemenne, azzal a különbséggel, hogy ott nem esik közbe sem vasut, sem gyorskocsi intézet; s az óriási hegylánczokon keresztül hire sincsen emberjárta utnak; mert a katonai szállitmányok Moszkova felé szoktak kerülni s a hegyek közt lakó népek, halászok, vadászok, azt sem tudják, van e valahol kezdete és vége annak a folyónak, melly határaikat ketté szeli? s az egyik hegyen tul következik a másik hegy?

Mind nem törődött ezzel Balkár bég: csak hogy egyszer lovon érezhette magát s kardot foghatott kezében; csak hogy egyszer az ember-laktalan erdős pusztaságba kimenekülhetett; mint félt ő a többi veszélytől?

Éjszakánként sokszor elnézte ő kinos fogságából az ég csillagait: kitanulta, mellyek azok, a mik édes szülőföldre fölött ragyoghatnak; úgy kimérte, úgy kiszámította azt a tájat, hogy sötét éjjel, bekötött szemmel is oda birt volna találni. Millyen kár, hogy a csillagokat is el nem lehet tiltani a foglyok feje felül.

Minden reggel, minden este elhagyott otthonára gondolt, ez volt minden órájának elvállhatlan gondolatja, s e mellett ugy elvesztett minden fogalmat, a mult és jelen különbségéről, hogy azt sem vette észre, miszerint tizennyolcz évvel idősebb lett az alatt; azt hitte még mindig fiatal, és hogy édes atyja Merisz bég még mindig ott ül a szőlőlugas alatt, s a kedves Gyöngyile még mindig vár reá, s ott fonja az átelleni házban a völegényi ingnek valót, a hosszú lenfonálon a földig eregetve az orsót s most is olyan szép, olyan karcsu, mint volt *tegnap*, a midőn legutólszor megcsókolta.

„Tegnap!” ez előtt tizennyolcz esztendővel!

Vad erdőkön, kietlen harasztos rónákon kellett keresztül utaznia, majd a farkasok csordái kergették meg, reggeltől estig el nem maradva sarkából, majd a portyázó tatárok keritgették futásában, csak alig menekülhetett tőlük; mert ezen a tájon semmi állat sem tanyáz, a mi enni ád, csak olyan, a mi megesz.

Egyszer tizenkét farkas fogta körül, beleragaszkodtak a gonosz éhes férgek lova szügyébe, tomporaiba. Balkár bég kardot rántott s egymás után valamenynyit agyonvágta, elfeküdtek valamenynyien kidült nyelvvel a gyeprre, de a szegény ló is lefeküdt, a számtalan seb elkínzta s Balkár bég gyalog maradt.

Annyit még is nyert belőle; hogy egy jó darabot leszelt elesett lovából, azt megsütte s ezzel az édes, sótalán hússal táplálta magát napokig, lehintve agyaggal, hogy olyan émelegős ne legyen.

Még jól esett neki egy részt, hogy lóvától így elmaradt, mert a szörnyű hegyek között, a mik útját állták, ugy sem lehetett volna át lovon: ösvénytelen szakadások, meredek sziklapárákányok látták őt fáradságosan tova haladni, hol nem járt a köszáli kecskén kívül semmi élő állat soha.

Készakarva került minden ember lakta helyet, s ha véletlenül valami házra bukkant, kitért neki messze, mint valami veszedelmes állat barlangjának.

(Folytatjuk.)

Utazás a föld körül.

Anderson nyomán Dr. Hegedüs.

III.

Montevideo — lakossága — környéke — Pampero-Buenos Ayres — kikötője — népessége — Gamkoszok-Magellan szorosai — Chile — China és Guano szigetek — a guano (madártrágya) nyerése.

Montevideo igen csinos város, halmos, messze a tengerbe nyuló földcsucson két öböl közé épülve, — mellyek mindegyikéből zöldelő domb emelkedik, ragyogó várdával koronázva. — A kikötő olly csekély lévén, hogy a hajók csak néhány (angol) mérföldnyire közeledhetnek a városhoz, — egy hosszú, nyalka, vasoszlopokon nyugvó hid, vezet a révből egyenest a város leg-élénkebb részébe.

Montevideo szabályos négyszögeket képez, házai rendesen emeletesek s laposan tetőzvek, mellyeken a város szépei az esték gyönyöreit élvezni szokják.

Vas rostélyos ablakaik miatt setétes és börtönszerűeknek tetsző lakok belülről igen szépen butorozottak, — s több kényelmet nyújtanak, mintsem külsejükről itélve várni lehetne.

Udvaraik telvük virágokkal, s felettük nem ritkán tarka ponyva van kifeszítve, mi áltai a lakók árnyékot s kellemes hívséget nyernek.

A szebb s nagyobb utcákkal merő ellentétben állanak az elhagyottabb, s a nép alsóbb rétegei által lakott városrészek. — Az utcák, udvarok, kövezetlenek, s nyílt csatornáikban a víz, s házakból jövő moslák a nagy melegben nem ritkán megrothadván, s állatok hullái, számos legyekről körül dongva az utcákon temetlenül hevervén, mind ezekből szörnyű bűz fejlődik ki, mi a levegőt igen elrontja, s sok betegségeket is okoz. — Itt lehet a tulajdonképeni néppel megismerkedni, — sürgölődő néger s üzérkedő európaiak szokott alakjai közül kiválva láthatni szálas fekete szakállu s bozontos haju, vérveres, de szemyes és rongyolt ruhákba burkolt terméket, — kiknek kiáltó szí-

nekben tarkázó öveikből, hatalmas gyilkok s cifrán kirakott pisztolyok villognak.

A főegyház igen szép épület, sárgás kék porcellánnal kirakott kupolával, melly a nap sugarától gyönyörű fényben ragyogott. — Karácson ünnepeltetvén, a fő oltár mellett egy jászol volt felállítva, mellyben a kis Jézus marok szalmán feküdt, míg a Boldogságos szűz s szent József szobrai pompásan himzett selyem ruhákban állottak jobbra balra. — Hogy a szerencsenek lássák, miszerint az üdvözítő érettük is született, egy más emelvényen egy kis, ebenfából faragott fekete s kondor haju négeralakú Jézuska feküdt.

Környéke a kilencz éves ostrom által felette szenvedett; a gyönyörű kéjlakok, nyári és kerti házak barnult falai, tetőzetlenül nyultak az ég felé, míg tetőik romjai a kitépett növények között hevertek. — A legszebb kertekben óriás túskebokrok nőttek s a térdigérő gyomból vad repkény nyult fel a falakon, mintha üde zöldjével el akarná takarni a pusztulást, mikkel az ember keze az áldott tartományt majdnem kietlen vadonná változtatá; — a rombolás látványának szomorúságát enyhíték, a megújult béke munkásságának jelei. — A visszatért lakosok zöldelő palma galyakból rakott sátrakban tanyáztak, az ásó s eke vasá kiirtja a bujálkodva növe gazt s a száz éves aloéből, melly itt vadon terem, s más illatozó növényekből, bokrokból rakott sövények, az egész táj fölé mondhatlan kellemességű illatot lehelnek.

Kirándulásaim egyikén hatalmas zivatar lepott meg, miket itt *pampero*-nak neveznek. — Az Andes hegyláncolat hősivatagain támadva s a végtelen pampasokon — pusztákon — át nyargalva, ép ezen környékben éreztetik leginkább hatalmas erejüket. — September és márcziusban leggyakoribbak, de nyáron át sem hiányzanak. — Megjelenésük előtt az ég tiszta s naptól ragyogó, de a keleti szél rögtön éjszakira, majd éjnyugatira változik, mire ismét néhány perczcel a vihar kitörése előtt, szélesend támad. — Setét terhes viharfelhők, süvöltő széltől kergetve, nyargalnak végig az ég boltozatán; olly gyorsan mint keltek, ismét a láthatár alá letünvén, — de csakhamar mások, keletről jövők követék a távozókat; sárgás zöld üszkök gyanánt szeldelik a villámok az eget, melly pillanatra egészen lángba borul, dörgés dörgést csattogva követ, s a déli pálmák ingó lombteteje, földig hajlittatik a dühöngő szelektől, mellyek e síkságon keringve zudulnak.

Az iszonyu mennyiségben hulló zápor elől menekülni vágyván egy agg *ombu*-figefa felé sieték. — De odvát már néhány vigyorgó szerencsétől elfoglalva látván, egy közellévő falusi lak felé irányzám lépteimet, de a tetőtlen rombolt falak között nemesak menhelyt nem találtam, sőt a víztől lesodort kő és falragasz darabok olly sűrűn hulltak le recsegve körülöttem, — hogy minden pillanatban agyonütéstől kelle tartanom.

Kidulván s fúván magát az iszonyu vihar, nagy ügygyel bajjal gázolhaték a tóvá vált lapályon keresztül, egy dombon álló *posadahoz* v. i. tanyához, — mellynek lakói vendégszeretettel fogadának s míg háromszor kifacsarható ruháimat a kandalló szivélyes tüzenél szárítgattam, illatos szivarral és meleg *máté*-vel megvendéglenék. — *Máté* meleg víz cukor s paraguai *Ilex* nevű növény szárított leveleiből készítették és fatárból ezüst csőn szivatik fel. — Megköszönve a szives fogadást haza siettem, a pampero előtt olly nyomasztólag hő levegő anynyira meghült, hogy hidegtől reszketve értem hajónkra; — mellyen másnap Buenos Ayres felé indultunk.

Buenos Ayres távolról igen tekintélyesnek mutatkozik, s délamerikai Páris nevére nem épen érdemetlen. — De e látványnál meglepőbb volt a kiszállás sajátosságos módja; a tenger nagyon csekély lévén, — óriás kerekű szekerek jönnek a hajókhoz az utasok s málhákért; — s megrakodva ember s podgyász egész halmazával, minden baj nélkül érnek ki ismét a partra. — Egy illy szekér minket is felrakott s vele az *Alamedan* sétányig jutottunk, hol a város gazdagabb lakossága sétálgat.

A város szebb részei, mint Montevideoben annyira mennyire kövezettek, de a külvárosokban olly mély a sár, hogy csak lóháton lehet rajta keresztül vergődni. — Miért is minden-

kinek, még a koldusnak is van lova, — s alig hihetni, mennyire szaporodtak el a még csak 1535-ben behozott lovak. — Vad ménesekben számtalanok nyargalnak szabadon a környező pusztákon, áruk körül-belül tíz tallér lévén.

Mint Montevideo ugy Buenos Ayres lakossága felette tarka, nagyrészt külföldiek, kik a benszülöttekkel csakhamar elegyülnek. — A belföldiek közül a férfiak szálas és erőteljes alakok, villogó szemekkel, — kikben tüzeség a legfesztelenebb társalgási modorral van egyesülve. A nők igen szépek s bájolók, miért is mondhatlan élvezet egy estélyt a város miveltebb társalgási körében tölteni. — Nyugati nyelvet, egy kevés franczián kívül nem beszélnek s olvasásról szó sem lehet, — de szeretetre méltó élelkségük bőven pótolja e hiányt. — Viseletök felette negédes és szép, sőt mondhatni fényes, — mi nem ritkán a házi jólét rovására is történik; kalapot nem viselnek, setét hajzatukat könnyű, lenge fátyol fedi, melly alól kandian ömlenek ki egyes illatos fűrtök, — ében színükkel emelve a hóhalmak hullámozó fehérét, a legyező soha nem hiányzik s felette nagy, a férfiakra veszélyes ügyességgel kezeltetik.

A valódi nép *Gamkossokból* áll, kik az alföldi csikósokhoz sokban hasonlítanak. Viseletök tarka négyyszögű posztó darab, mellynek közepén egy nyílás van a fej számára; az illy köpeny, melly elől s hátul festői redőkben hullámozik le, a karokat egészen szabadon hagyja. Tarka ös csillogó fegyverekkel s számos szegély- s csipkével czifrázott hófehér gyolcs gatyá, egészíti ki festőileg szép öltözetüket; s ha néha kettesével egy paripán, repülő köpeny s lobogó gatyákban száguldnak a pampasok hullámozó fütengerén végig, alig lehet sajtáságosabb látványt képzelni.

Rosas, Buenos Ayres akkori uralkodójának nyári lakát meglátogatván, elhagyók e várost, melly nevére — jó lég — valóban érdemes; levegője olly tiszta s átlátszó, hogy 1823-ban az esti csillagot fényes nappal lehete látni az égen. Növényzete nem olly délszakias mint Janeiróé, de tele olly szelid, hogy fagy ismeretlen s csak ritkán s keveset havaz.

Magellán tengersizorán keresztül hajózva, február 10-nek éjjelén értünk ki a Csenedestengerre. — Gyönyörteljes élvezet áthajózni ezen Délamerika csucsán lévő tengersizorost, melly Froward fokától egész a Csenedes tengerig szoros csatornát képez, melly sziklás és meredek partok között kigyózik. A hegy-csucsokról, mellyeket csillogó hó koronázott, sűrű erdők viruló zöldje vonult le, közbe közbe ragyogó vizesések törtettek ki a setét rengetegekből, kékes hullámai sietve sietvén a Csenedes-tenger habjaival egyesülni.

Pompázó növények, repülő madarak s fecskendő czet-halakon kívül minden magányos volt, zordon és sivatag; sem egyik, sem másik parton nem láttunk embereket, miért is sem a *Tüsföld* törpe vad és kegyetlen lakói, sem a hajdan óriásoknak tartott szálas patagoniaiakról saját tapasztalásból mit sem mondhatunk.

Valparaiso, Chile fővárosából a Chinae szigetek felé tartottunk, hol ama világhírű trágya a *guano* nyeretik. A munkások gyékényekből készült sátrakban laknak, mellyek csak ép akkorák, hogy lakója s kevés butora s eszköze elérhessen. A munkások, a kik tengeri madarak trágyájából keletkezett s nagy halmakat képző ganéjt ássák, részint rabok, részint chinaiak, kik szinte majdnem raboskodó állapotban voltak; nemzeti hajéuk, a tekintélyes czopf, hiányzott. Alig lehet szomorubb látványt képzelni ezen szegény munkásoknál, egész testük s arczuk ezen büdös guano porral lepve, rongyolt ruhában s olly arczokkal, mellyekhez a békák igen illettek; s mégis, ezen nyomorultak kedvtöltést találnak a boldogtalan ide vergődött chinaiak csufolásában; a munkások naponként hat ezüst garast, bizonyos mennyiségű vizet és roszt tartást kapnak, miért 90 targonca guanot kell fejteniök.

Rövid vándorlás után felértünk azon dombra, hol jelenleg a guano nyeretik. Széles csatorna volt vágva, mellyen a lefejtett guano darabok a dombalján levő szekerekbe hőmpölygöttek, ezeken a hajókra szállítatván. A sziget maga porphir sziklából áll, mellyeken a guano hatalmas rétegekben van elterülve, mellyek, ha évenként 50,000 tonna vagy is 1 millió mázsá nyeretnék is, 2000 év alatt sem volnának kimeríthetők.

A guano nemcsak roppant mennyiségű tengeri madarak ganéját tartalmazza, de közbe közbe a madarak maradványai, szárnyak, czombok, fejek találtatnak; mi által ezen trágya olly nagy becsét nyer, hogy egy tonna egy font sterlinggel, körülbelől 10 ezüst forinttal, fizettetik.

Peru ezen szigeteket tetemes bérért bérelte ki egy angol társaságnak, s ha aranybányáiból a csillogó arany rég ki fog fogyni, elég aranyt fog ezen madártrágyából áshatni.

Ha az ember kifáradott a sétálásban ezen sikon, mellyen sem növény, sem virág, de egy kis mohnak sem látni nyomát, s egy tekintetet vet a sziget partjai felé, nem kevésbé élénk látvány veszi igénybe figyelmét. Szédelő magasságból függőlegesen nyulnak le a sziklák a tengerbe, mellynek hullámai szüntelen ostromolják. A sziklafalban sok hasadék s mélyedés lévén, ezekben s az egyes a tengerbe hullott sziklatörzseken számos tarka tengeri madarak zsibognak, majd a zajongó tenger felett repkedve majd fülrepszto hangversenyt képezve. Számos tengeri növényzet között s ha fenn a halál s a halál maradványa setét nyomasztó egyformaságban méléznak, lenn a legváltozatosb s tarkább élet mozog.

(Folytattatik.)

A két követ.

A XIV. század elején a kis olasz helység Casentino, az arezzói püspökhöz küldé két polgárát követül, hogy az akkori idő viharaiban magas állásu eme főpappal, bizonyos ügyre nézve értekezzenek.

Akkori szokás szerint e két követ lóra ült, s megindult. Estve későn kapták szóbeli megbizásukat, s csak akkor jutott eszükbe komolyan gondolni reá, mikor már néhány órai utat ellovagoltak.

— Jut-e még eszedbe, mit mondjunk a püspöknek? mond az egyik, társához.

— Biz' én egy kukkot sem tudok belőle, mert reád bizakodtam.

— Igy hát szépen leszünk — folytatá amaz —; de hát mit tegyünk?

— Hagyj csak most annak békét — vigasztalá a másik, im nem sokára csapszékét érünk, s ha ott egy jó pohár bort kapunk, mégis csak különös volna, ha eszünkbe nem jutna megint. (Hiszen az öreg Cato is borral élesítgette volt emlékező tehetségét).

Ki tudott volna ennél mindkettőjökre nézve kellemesb rést találni? A csapszék és jó bor gondolata elüzte minden gondjukat, s olly tűzbe hozta lovaikat, mit a jó lovas illy esetekben rendesen közleni szokott paripájával.

Nem sokára a csapszékhez értek, s hazájuk ügye iránti buzgalmukban nem volt szorgosb kérdésök, mint jó bor után. Olly kitünőnek lelék azt, mint millyet helyzetökben kívántak, s olly gazdagon élvezék, hogy nem sokára minden más eszükbe jutott, csak saját dolguk nem. De fejöek e hangulata is csak addig tartott, míg még nyelvök új palaczk után birt tudakozódni, s bár ez t. i. a nyelv, mihamar olly engedetlen leve, mint emlékezetök: követi méltóságukat legalább annyiban megtarták, hogy még saját, bár nagyon ingadozó, lábaikon birtak ágyba menni.

Virradt, s a két követ ügygyel-bajjal ébredezett föl nehéz álmából.

— Nos, eszedbe jutott-e dolgunk? kezdé tüstént az egyik.

— Nem tudok én egyebet mint azt, hogy jobb bort nem ittam mint tegnap, volt-a válasz.

— Én sem tudok többet. Pedig kellene. De mit tegyünk? Mit mondunk a püspöknek?

— Kérd ezt mástól. Én szomjazom.

— Ollykép vagyok magam is. Hát ha ma e csapszékben maradnánk? Bora igen jó, s ki tudja, nem jut-e eszünkbe a dolog, ha emlékezetünket még egyszer amugy isten igazába megélesítjük?

S akként lön. A követek a legjobb szándokkal kancsóhoz ültek, s olly hatalmasan hozzá láttak, hogy nem rajtok mult,

ha megbizásukat meg nem lelték benne. A nap lejárt, a nélkül, hogy eszökbe jutott volna, miért ittak tulajdonkép, s az álom olly parancsolólag jelentkezék, hogy mégcsak föl sem tehettek magokban, arról álmodni, a mit ébren elvesztettek.

— Egész éjjel semmi sem jutott eszembe, panaszlá reggel az egyik.

— S pedig a bor olly derék, hogy bizony megtettük a mit lehetett, válaszolt társa.

— Hogy jó, azt kénytelen vagyok bevallani, s még kedvem-szeréntibb volna, csak azt tudnám, mit kell a püspöknek mondanunk.

— Ez a baj! Nem tudni mit mondjunk a püspöknek, s a bortól megválni. Hát ha ma még egyszer megkísérlenők?

De már erre nem akart a másik állani. — Induljunk, ugymond, utközben talán majd eszünkbe jut. Meg teszi tán a szomszág, mit a bor nem bira, s véges végül mégis mindent megpróbáltunk, s megtevők tartozásunkat.

Valódi érzékenységgel vőnek bucsút a csapszéktől, s utra keltek. Sok holmi jutott eszökbe, miről rég nem gondolkoztak; de az a mit kutattak, sohasem akart megjönni.

Igy értek estve Arezzóba. Hiába koptaták az ócska kérdést: mit mondjunk a püspöknek? „Bizzuk magunkat istenre és szenteire; talán az egyik vagy a másik kiségit e karó közül!“ mondá az egyik.

És ájtatos bizalommal léptek a püspök elé. Nyájasan fogadá ez, megrázta kezöket s kérdezé, mi jót hoznak.

— Mondd te el, szólt az egyik.

— Rád bizom, válaszolá amaz.

— Kegyelmes uram, kezdé az első, Casentinói szolgálai követekül küldenek bennünket Nagyságodhoz. Egyikünk sem olyan tudákos ember, s nem képes azt, a mi szivén fekszik, ugy kiadni, a mint való. Éjjel lefekvéskor kaptuk a megbizást, s vagy nem ugy mondák el a mint kellett volna, vagy mi nem értettük. De annyit magunk is tudunk, hogy Nagyságod védelmébe kell alázatosan ajánlkoznunk.

A püspök mosolygott s válaszola: Menjetez csak haza, barátaim, s mondjátok meg polgártársaitoknak, hogy valamennyi dolguk rendén van nálam, s arra kéretem öket, jövőre takarítsák meg a költséget különös követek küldésére, s dolguk- és akaratukról írásban értesítsenek.

A két követ, igen megelégedve, hogy illy okosan kihuzták magokat a sárból, bucsút vőn, s tüstént visszaindult.

— Minden jól ment, mond az egyik, csak most ügyeljünk, hogy azt is el ne feledjük, mit a püspök mondott.

— Ezt megtartom én fejemben, felele a másik, mert az illy tudós ember is ugy beszél, hogy a magunk forma ember megérti.

— Csak a jó bort ott kapjuk még!

Valóban, az ismert csapszékhez érve, a legkielégítőbb választ is nyerék kérdésökre. Addig maradtak ott, mig az akó elfogyott, s élesb emlékezettel jutottak haza, mint a millyet magokkal vittének. Mert Casentinói tanács elé jövén, nagysallangosan adák elő, mint fogadá a püspök, milly beszédet tartottak előtte, azon különös pártfogást a mit igére, s mint mondá nekik kegyelmes érzéseinek bebizonyítására, hogy jövőre takarítsák meg a különös követ-küldés költségeit, s levélben forduljanak hozzá mindig.

Természetes, hogy elárasztattak dicsérettel, helyesléssel, s a dolgok mentek mint — különben is mentek volna.

Ekként regéli ezt Manni (Veglie piacevole, VI. köt. 75 l.) ki a legmélyebb történeti kritikát fordítá az efféle anekdoták, hagyományok' eredetének kinyomozására, s többnyire sikerrel. A minthogy e püspök, kiről itt szó van, szerénte, Gvido Tarlati di Pietramala, ugyan az, ki Lajos bajor királyt megkoronázta, s végre áldozata lön irántai ragaszkodásának.

De nekünk tanulságosabb azon megjegyzés, melylyel e történetecskét Sacchetti, szintén említve azt, befejezi:

„Hányszor alkalmaznak, ugymond, hasonló bölcseket, hasonló ügyekben, kik aztán csoda dolgokat jelentgetnek, milly

rettenetesen fáradoznak, s mennyi hatásuk volt arra nézve, a mi megtörtént! És pedig nem történt semmi más, mint a mi nélkülök is meglett volna.“

K. G.

Isten dicsérése esténként az Alpokon.

Piemont és Savoja némelly alpvidékein, hol a lakosok elszórtan pásztori életet élnek, igen szép és ájtatos szokás uralkodik, melly e pásztoroknak a társas élet némi pótléka gyanánt szolgál magánosságukban. Ha a nap szük völgyeiket elhagyja s végsugarai már csak alig-alig aranyozzák még be a hegyek örök hólepte tetőit; az a pásztor, kinek kunyhója legmagasabb ponton van, előveszi havasi kürtjét s mint beszélőcsönvön át, kiáltozza: „Dicsérjétek az Urat!“ Minden ott körülbe lakó pásztor, ajtója előtt állva, a mint sorjába következik, ismétli a szózatot, ugy a mint hallja. Igy szállong e szózat negyedóráig is szikláról sziklára, mélységről mélységre, a távulabb-távulabb messzeségben fokokint inkább meg inkább elhalóan a viszhang: „Dicsérjétek az Urat!“ Ünneplés csend áll be a megnémult kürtök utóhangja után, midőn is minden pásztor fedetlen fővel s kegyes áhitattal, térdre omol. S ha végre az éj teljesen elborítja a hegyek völgyeit: akkor újból megszólal a kürt s valóságos megnyugvással „jó éjszakát“ mond, mire csendesen magányos lakaikba vonulnak a jó pásztorok, kipihenendők magokat a nap fáradalmaitól.

Felséges egy szokás dicsérni az Urat! Dicsérni, imádni Téged, oh legfőbb valóság, mennyei édes atyánk,

Kinek hatalmától függ egészen
A mi van, volt s a mi leszzen!

Kelet, nyugot, észak és dél:
Téged áld, Te rólad beszél! (XXIV. zs.)

Szállj szivünkbe és éltess minket,
Hogy mi is hön áldjunk Téged.

Sartorius után

Erdélyi I. Péter.

Előítéletek a nevelés körében.

Nehéz meghatározni, vajjon a szerencsés hajlamok, mellyekkel születünk, több befolyással vannak-e az élet nyugalmára, vagy a jó nevelés szabályai?

De bizonyos, hogy ifju előítéleteink, e tekintetben, nehézségeket gördítenek elő.

Minden előítéletek közül, az ifju koréi legerősebbek; olyanok, mellyekről lemondani, legkevesbé látszik szükségesnek. Olly korban szívtuk be azokat, hol lelkünkben minden, csak benyomás után történik. Nem is gyanítjuk, hogy azok hamisak, s olly bizton követjük, mintha nem volna jobb vezér, melly után helyesen gondolkodni és cselekedni lehessen.

Az ifju, szüléi és tanítói szerint gondolkozik. Beszívja azoknak izlését, fitymáit, nagyravágyását; elsajátítja minden ferde és csoda egyéniségeit.

Minden család, egy kis köztársaság. Megvan saját törvénye, politikája, intézkedése, s hiszi, miként azok a világon a legjobbak. A gyermek, ezekre is ugy rászokik, mint az evésre. Családkörének helyei kedvesek; sőt kellemetlenségei is kellemesek lesznek. S e benyomással hasonlítja össze az élet minden szokását és viszonyait. „Ezt nálunk így szokták; az én hazámban ez így van“ s bár mi van is jól másutt, az összehasonlítást ki nem állja.

De az élet nyugalmának nagy titka, mindenütt és mindenben otthon lenni, mindenhez szokni, s a sors változásainak könnyűen elviselésére, nincs biztosabb mód, mint, mindenféle emberekkel, mindenféle körülményekben élni tudni. Mert az emberek, tartományi, népfaji tekintetben, erkölcs, életmód és szokásra nézve, sokkal eltérőbbek egymástól, mintsem öket egy szabályra, vagy minmértékünkre vonhatnók, mellyek tán épen előítéletek. Nem is lehetünk az apai háznál, mind halálig; szükségseink, foglalkozásink, tanulmányaink miatt kényszerülünk külvizonyokkal érintkezni. Az idő eljő, mikor a madarak fészükéből kirepülnek. A család széteszlik s ha mindenik tagja, ön-hajlamainál marad: hamis fogalmaival a sokszerű külvizonyok között csak tévedez s önmagával jó ellenkezésbe.

A gyermekek, kedvezésben áradnak el: ök trónörökösök, urfiak; legszebb, legokosabb, legegyszerűsebb kincsek. A szülék

vakszerelme, egy kis ügyesség, gyermeteg szó vagy tett által rájongóbb leszen.

A medve is nyalogatja kicsinyét s esetlen alakjában gyönyörködik.

S az illy gyermekek, házi körükön túl sem kevesebbek, mint honn, legalább az önhit ezt bizonyítja. De a világ közönyösen tekinti őket s nekik e közönyösség goromba megvetés. Mindenhol megütköznek. Önhitük új meg új sérelmet szenved.

Innen amaz ifjui *világfájdalom!*

A közélet rendes folyamában, közügyekben, alapszabályok merülnek fel, mellyek titeket ifjak! fellázítanak, mellyek nézeteitől messze elütnek. Minő küzdésbe kerül máshoz közelednetek, hogy közvéleményre vergődhessetek! Ti ellentmondotok; ti sziklát gördítetek az utba; ti egyenesen kimondjátok, miként egyedül nálatok van a csalhatlan ítélet; ti különálltok. Elvetitek a legméltányosabb föltételeket. Ha engedni kénytelenek vagytok, azt hiszitek, hogy minden igazságot feláldoztok; holott épen az igazságnak engedtek s azt mondjátok, hogy „ezekkel nem lehet boldogulni.“

O menjetek vissza édes mamátok ölébe! . . .

A nagyok és gazdagok neveltetésének legovatosabbnak kellene lenni. Náluk szükségesb mint másoknál, ment maradni az előítéletektől, mellyeknek dudvája, életüknek különben minden kellemmel ékes kertét annyira fölveri. Ovatosaknak kell lenniök a nevelők választásában.

De erre talán vagy tehetlenek, vagy nem eléggé szeretik gyermekeiket, hogy az ezzel páruult bajt szívesen elvállalnák?

Valóban, mit is tesznek a szülék gyermekeikért?

Lássuk körülményesen.

Miként fogadtatnak például a nevelők? Csak a mint jön.

— Gyakran a nevelés nemes és fontos helyzetével, egy vén társalgó nőt biznak meg. Régi szogálatuk méltánylata ezzel koronáztatik. . . Csaknem minden illy nők, kiváló figyelmeket oda fordítják, hogy önző czélből, a növendék előtt kedvesek legyenek. S ha ez elsül, a gyermek apró fejeskedését elnézik; sőt hízelegnek annak; nem gondolva reá, miként táplálják mind azon erkölcsi kinövéseket, mellyek különben is gazdagon hajtának. Vagy ha a nevelők kellő szigorúak: akkor a szülék oda működnek, hogy a növendék őket gyűlölje s akarva, nem akarva, minden szerencsés eredmény elé legyőzhetlen akadályokat gördítének. Leggonoszabb bennök, hogy lágyan fejezzem ki magamat, a döreség, miszerint legfőbb tudományuk az ifju szívekbe kevélységet ültetni, hogy születésük és rangjuk botor érzetével jó idején beteljenek.

Bevezettetnek a műmesterek is, hogy művészetökből leckéket adjanak. A legügyesebbek nem mindig a legbecsületesebbek. Az ifju, ki semmit sem hallgat olly gyöngyörrel, mint a mi ferde hajlamainak hízeleg: e tekintetben, tanítóinál gyakran okos tanácsokra vagy bizalmi férfiúra talál. — Nem leggonoszabbak azok, kik, csak hogy díjukat megnyerhessék, nem sokat török fejöket, ha a növendék okul-e valamit vagy sem.

Az ugy nevezett instructorok, rendszeren diákokcákból kerülnek, kik első ifjuságukban neveletlenek, vagy nincsenek olly szerencsés helyzetben, hogy önmagukat képezhessék. Minden ügyességük belől van a pedanteria körén. Emelkedett lélek gyéren mutatkozik; de igen olly alacsony hajlam, melly porba görbül ahoz, kit felemelni lön hivatása.

Tekintélyesebb nevelőség?!

Az ide tartozó bajnokok hivatása, a faragás után, megadni a mesterkéz simítását a durva kölöncznek. De tudják-e a mikéntet? Van-e izlésök és tapasztalatuk? Van-e tanulmányuk jellemképzésben, még a hamis hajlamot is jól fölhasználni?

Méltánylat a keveseknek, kiknél nem csak tehetség, de buzgalom is van. De nem adatik nekik elég hatalom, jó és szabad sikerrel munkálni. Nézeteiknek a szülék ellenállnak, vagy gondjaikban háborgatják; míg végre undorral telnek el a nevelés nemes pályája iránt s felmondanak.

O mennyire örvendenek az ifju urak, hogy az eleven korlát eltárgult!

Nagy világba velök! mondják a szülék. Csak kár olly hamar. Ott tetszik meg az elhibázott nevelés. . .

De saját kedvetlenségeik érzete vezesse őket vissza azon előítéletek bírálataira, mellyekben neveltettek. És ezen őszinte előterjesztés is segítse őket tiszta eszméltre és vallják be önlelkek előtt, miként sok olly hibákkal teljesek, mellyek az élet édes poharába korán ürmöt vegyítenek.

Kissé eltértem az ifju önhit és előítéletektől.

Ti, fia! sem gazdag, sem magas születésű embernek, ki mégis a nagyok és gazdagok uszályát hordva, azoknak minden hibáit elsajátítja — ne sértsen őszinteségem, ha szülétek nyomdokától visszaintelek. — „A szurok, mondja a bölc, ragad annak kezéhez, ki hozzá nyúl s az ember, nagyravágyók között, nagyravágyó leszen.“ A nagyoknak vannak majmaik, mellyek hasonlítanak az emberhez, s vannak embereik, kik a majmokhoz hasonló; emberek, kik az ő utánásaikban megromlanak. A béka ökörré, a patkány elefánttá akar lenni. . .

S vannak rosz másolatok, rosz eredeti után. A sziv, mind attól, mi a képzelt nagyságban, hiúság és gonosz vagyon, elfogul. Hiszi, miként azzá lett a mit csodál; nem gondol, nem cselekszik másként, csak rosz példánya után.

Vannak dolgok, mellyekről nagyban nem ítélhetünk: kicsinyre kell levonnunk, hogy bennök, mindent mi nevétséges, fölfedezhessünk. Gondoljunk fénypalotát kis kunyhóban. A kunyhó ura fénypalotában képzeli magát; magas hangon beszél, kevélyen parancsol; ok nélkül gáncoskodik; környezetét megvetéssel nézi le. Ez ama rosz másolat rosz eredeti után s gyermekei is illyenek lesznek. Mit szóljunk az illyenekhez? Ti keserűek vagytok, ha a fénypalotát a kis kunyhóban sehoggy sem tudjuk fölfedezni; ha bizonyos tulajdonaitokban, a világ semmi nagyszerűt nem lát. Mert ollyanok azok, mint a vadnépek arczmáz-czifrái, mellyekre ők büszkék; más nép kineveti. . .

Mi szerencsétlen volna az idegen, ha honán kivül, hona szokásait s előítéleteit venné szabályozóul! Szükség, hogy a szokások jó vagy rosz volta, a józan ész bírálata alá vétessék.

Az ifjuság se irtózzék ennek használatától. Soha ne higgyen első nézeteinek. Ezen eszély hiányában tengernyi fájdalom rejlik azoknak számára, kik életök végperczeig, csak rosz neveltetésüket vádolhatják, ha annak hibáira, mellyeket kijavítani könnyű vala, korán nem gondolnak.

Komoly és önzéstelen elméletünkben annyira mehetnénk, miként elismernénk, hogy némelly tökélynek hit tulajdonaink valóságos hibák.

Az önmegtágadás, valamint legszebb győzelem, ugy az, a nagy lelkek nemes győzelme. De mi kerül nagyobb áldozatba, mint énünk képzelt magas becsét leszállítani?

De az élet nyugalma nincs üdvösebb, mint az elő- és balítéletek utáról vizatérni s magunkat egészen fölismerni. Szükség megnyugodnunk abban, hogy nem joggalan a világ, midőn csak annyira becsül, a memyit érünk. . . . .

Miskolcsi Pál.

Helynevek magyarázója.

I. A kétMesteri, meg más helységnev szöszármaztatása, mellékjegyzetekkel.

Vas megye keleti szélén, az u. n. *kemenesi* dombláncz *aljának* rónaságán, emelkedik a *Ság* hegye, mint valami széles karimájú rövid púpu kalap. A karima körös-körül be van ültetve szőlőkkel; még alább szántóföldek és gyümölcsfák szegélyezik a gyepű belső mellékeit. A hegynek tulajdonos urasága nagyobb résztint gróf Erdődi Kajetán, ki huzza a bordézmát évenként; a hegység déli része pedig, a *nemes hegy*, szabad birtoka a tulajdonosoknak. A bor, mellyet e hegy terem, fehér színű, sajátos ízű és zamatu, egyébiránt egészséges italt adó. A hegy dereka merőn felnyulva, gránitkövekből van alkotva, mint azokat a déli oldal felől csupasz kő sziklákban láthatni is. E sziklák üregében van egy barlang, melly egy itt hajdan rejtett remetének nevével *Vas Pál lyukja* czimet visel. A tetőről, ide, mint nyaktörő mélységre vakmerőn lebozsítkozni, és a látogatóknak bent irt neveiket ujjakkal szaporítani: az e hegyre felhágó ifjak el nem mulasztják.

Tetője egészen lap, egyenes rónaság és alig észrevehetően bevölgyelt hajlasi tér, melly réti füvet terem és kaszáltatik. — egy kis szőlőtábla csak amugy árván és ridegen állván a déli szélén. Gyalog több felől is visznek fel ösvények a tetőre, de koci ut csak egy van, melly csiga-modoru tekervényes. E hegynek tetőjére felfaradót messze kilátások jutalmaznak kellemesen, mellyek legkivált alá felé nyiladoznak a szemek előtt, Zalába, a Balaton felé; s a *Himfi*-től megénekel regényes

helyek és váromok (Sümeg, Somlyó, Tátika, Rezi), édesdeden emlékeztetnek a táblalabirós modoru szép regékre.

Eredetére nézve, e hegy-dudort későbbi tűzhányás képezhetette inkább, mint a deucalion vizözön. Láva nyomai ugyan, — minők szénalakban a Somlyó hegyén szerte találtak, — ezen sehol nem tűnnek fel, de más több körülmények ez állítást igen valószínűvé teszik. A hegynek körzete jó távolságra, határokon, utcákon, utakon kiszórt kövekkel van elborítva, mellyek vas-színű feketék, — épen a minőkben áll a hegy tömegének oldalrésze. E kövek használatnak vidékünkön minden nevezetesebb épületekhez, de télen kinedvesülnek, — és egészségtelen lakást adnak. Aztán: a hegytetőn járdalónak lábai alatt valami olyan kongást lehet hallani, melly a hegy gyomrában valami nagy ürt gyanítat, vagy csak a beomlott krátert. Néha pedig, szintén a hegytetőből, vastag füstgomoly láttatik felszállani, melly után hamar, bizonyos eső szokott bekövetkezni, — a minthogy az e vidéken lakó népek a Ság hegye füstölgése mindenkor csalhatlan időjárás előjel.

A mi e hegy tetején járdalónak legszembeötlőbbben feltűnik: az egy korhadt, fal-rom, melly a hegy ormán körben vonul, téglából épült és emberi kézmű. Erről immár a nép szájában az a monda van elterjedve, hogy oda *Vak Béla* (uralk. 1131—1141.) akart régente mulatókastélyt építtetni; melly nagyszerű munkához egész Magyarhonban, ügyes kőműveseket nem találván, német külföldről hívott be egy híres építő mestert és legényeket, fényes jutalomnak és itt megtelepülésnek ígérete mellett. A király azonban, a műnek elkezdése után hamar, Fehérvárról ide személyes látogatást tévén, és a feljárást szerfölött bajosnak találván, szándékát megváltoztatta és a tovább építést betiltotta. De a messze földről ide fárasztott kőművesek, most a királytól mind azt a jutalmat követelték, mellyet a várnak teljes bevégezésekor nyerendők lettek volna. Kérésök királyi bőkezűséggel megadott; a Ság hegy aljának nyugati térsége egy mérföldnyi távolságra örök bírásul nekik ajándékozván, erről kiadott nemesi donationalis oklevél mellett. A kőművesek voltak: egy főnök, csak *Meister* néven, és három legény, *Lüke*, *Michel* és *Gann*, — mind a kik a nyert birtokon úgy osztottak, hogy az azon építendő új falu nevezessék a főnökről *Meisterdorf*-nak; a legények pedig aránylagos birtokot kapjanak mind külső mind belső telekből. E falu ősalapítóinak maradékai elmagyarosodván, a neveket is magyarra idomították. A helységnek és a főbirtokosnak neve lett *Mesteri*, — más analog falu-nevek szerint, minők például *Simonyi*, *Marczali*, *Páli*, stb. A legények neveiből alakultak: *Löke*, *Mihe* és *Kun* nevek s nemes családok, — maig élők és virágzók; az első kettő helyben *Mesteriben*, a másikkak szomszéd falukra elszakadva. Ők, e kalandos származásukkal igen nagyra vannak; de donationalis levelök (mint állítják), a leány ágra elszaporodás utján kezökből kiesempésztetett, és ma már nem tudják, hol tartatik az elrejtve. Későbbi időkben, e faluhoz csak egy dülő-földnyi közelen épült még egy helység, melly hasonlólag *Mesteri* nevet visel, — amattól megkülönböztetés végett *Felső Mesteri*, most már amaz *Alsó Mesteri* czímet nyervén.

Ság hegye tövében keletre egy hasonnevű nagy pórhelység, — vásárai levén, tehát *mező-város* — is fekszik, magyar lakosokkal, de a kiknek őseleik németek voltak, ma már egészen megmagyarosodva levén. Család-neveik, mellyek ma már magyarul vannak szokásba véve: *Udvardi*, *Király*, *Molnár*, stb. — A régi matriculákban németül találtak beírva, így: *Hofer*, *König* stb. Sok család-név viszont maiglan régi német, noha e nyelv az egész lakosság között már most végképen kihalt. Ollyanok például *Bider*, *Herman*, *Svendor*, *Hanzsiér*, *Sallier* stb. Ugyan *Ság* néven van helység *Sopron*, *Veszprém* és *Honth* megyékben, sőt *Honth*-ban, egy folyócska is visel *Ság* czímet, melly az *Ipolyba* ömlik. A *Ság* névszó tehát német vagy magyar nyelven ollyasmit jelenthet, a mi hegyre, folyamra és helységre egyaránt alkalmazható. De hogy mit jelent talajdonképen, azt nem tudja sem népem, sem lelki-atyjok

Edvi- Illés Pál.

II. (Folytatás.)

J. Igtár úgy hasonló *Iktár* Magyarországon és Bánátnban faluk nevei. Nyelvtudósok, szónomozók szerint, az ige, és tár szócskáktól kölcsönözték neveiket. Első határozatot tesz, utóbbi, vagyis tár szó, élésházat jelent. *Iktár* és *Igtár* bizonyos éléstárnak rendelt meghatározott helvek voltak eleinte. A nevezésnél, hogy nem *Tár-igne*k, hanem *Igtár-nak* mondatik, attól van, mert „ig”-szó mással érthető, s elől kíván helyet. Így származnak *Igló*, *Iklod*, *Igmánd* helynevek is (Nyelvtudományi eredeztetés).

K. Kandiko. A tunya Szalaviz partján hegyfok. Kóbor vandalog idejéből *Kandiko* vezértől kapta nevét. *Kandiko* zalai vidék réme s pusztítójáról mondják, hogy *Csatar* magyar vitéz arajáért hevült, egyszer, hogy elejtse vetélytársát, vadászatra hívja, *Csatar* megígéri, s megjelent egy kijelölt csueszőfokon, vagy hegyormon, de itt *Kandiko* helyett, emberei várták, azok pedig gaz parancsára uroknak, kegyetlenül mélységbe taszták *Csatar*t. *Kandiko* örült az eseten, de meg akart vetélytársa haláláról győződni, elment hát maga is megnézni a nyilást, hová *Csatar* esett. De jaj neki! A torkolat ép ekkor füstöt s tüzet hányt, s megfojtván *Kandiko*t, hulláját mélyibe ragadta. *Kandiko* tető mai napig is ha tiszta, derült napot, ha gözölög rossz időt jósol (Üti naplóból).

Inné *Tubolyi Viktor* zalamegyei fiatal költő szerint:

A hegyneve ekkorig
Kandiko maradott,
Mert okul hogy tüzet hányt
Ama bün mondatott.

Később ki úgy fürkészett
Mint a vandal király
Tájszó gyanánt emlékül
Mondták — az — kandikal.

L. Lacsháza. Magyar város a Kiskunságban, közel a Dunához, Pesthez 4 mfd, Csép falunak irányában. Monda szerint nevét IV. László királytól, vagy mint inkább nevezték *Kun László*tól kapta, lányokba szerelmes, buja királytól, ki az ezen város régi helyén tanyázó kunokat, igen gyakran meglátogatta, ugyanott megöletvén, (szerintem tul a *Tiszán* *Csanád* megyében *Keresztszeg* mellett) később róla nevezték az épülő falut *Laczkóházának*, most rövideden *Lacsházának*. Ezelőtt 100 évvel a Dunapartján feküdt, szemközt az angyali szigetecskével, mígnem a gyakori árvizek, nevezetesen az 1744-diki miatt, beljebb költözni kényszerítettek, mint most a csepeliek. (Tudománytár 1843. több füzetei „Csepel“ alatt).

M. Margit sziget azelőtt királyok szigete. Budapest között, ezer lépés hosszú, négyszáz lépés széles. Nevét IV. Béla király leányától *Margittól* kapta, ki ott a *Dominikánus* apácák kolostorában, mint felavatott szerzetes szüz élt 1271. Atyja, *Mária* tiszteletére állíttatta és építtette a kolostort, midőn elkészült feleségétől *Máriától* *Trapezunti* császár leányától született gyermekét *Margitot*, a *veszprémi* apácák közül kivévén, azon királyok szigetébe *Umbert* nevű papi férő tanítása alá bízta, és apácákat rendelt mellé, ezen időtől fogva az említett szigetet *Mária szigetének*, későbbben pedig *Margita szigetének* nevezték. Az itt levő apácák között neveltetett *György* cseh király leánya is, kinek látogatásakor *György* királynak szemébe tűvén a nevezett *Margit*, ezt megszerette, és IV. Béla királytól házastársul kérte, de *Margita* hallani se akarván a házasságról, apácaságban töltötte idejét s megholt azon *Mária* kolostorban januarius hónap 18-án 1271-ik esztendőben 28 éves korában. Ugyanezen szigeten *Mária* kolostor mellett volt *Sz.-Mihály* nevű monostor, mellyben a predikátor szerzet lakott. IV. Béla király ezen szigeten halt meg, és *Esztergomban* temettetett el *Mária-Szentegyházba*; az ő fia *István* király is itt halt meg, és itten a királynéknak kriptájába temettetett el. Később állíttak ide barát szerzetek s más egyházak is, a franciskanusok, dominikanusok, cisterciák-nak sok derék épületeik voltak itt, diszesítettek ezen szigetet királyi, érseki és főnemességi paloták, s ekkoron a sziget köfalakkal és sánczokkal volt körülvéve. Nyulak is tenyésztettek benne, ez utóbbiak szaporaságáról, sokan maig is *Nyulak szigetének* hívják. — (Idősb E. S. kiadatlan gyűjteménytarából kútfők nevezésével *)

N. Nógrád vármegye, város és vár is e néven. Utóbbi kölcsönözte nevét, a városnak és megyének is. *Nógrád* vára *Nógrád* vármegyében a *Jenei* hegyek árnyékában, egy nagyobb szerű sziklahalmon fekszik, most omladékokban hever, csak ötszegű bástyáinak némely maradványai állanak. *Istvánffy* szerint *Nógrád* várát *Kálmán* király alatt a ruszok építtették. Nevét hajdan itt lakott szláv nevű nép adta neki „*Novigrad*“-nak vagy magyarul „*Ujvár*“-nak keresztelvén. *Nógrád* vára *Felső-Magyarország* kapuja volt eleinte, később a most magyar mezőváros *Nógrád*, és egész megye tőle kapta nevezetét (Régi történetirők).

O. Ócsa Pestpilis vármegyében magyar falu. Nevét azon görögszó-ból ójkia, vagyis goth ejtés szerint *otsa*, melly annyit jelent mint egyház, származik. Az óskorban gyönyörű, és bámulás tárgyul álló patriarchai kettős kereszt alakú templom építtetett ottan. Az egyház még most is megvan, ezen nevét a helységnek teljes joggal igényli. A templom 1733-ik évben reformatusoké volt, benne négy oldalagos kápolna és sekrestye állott, azelőtt hajdan a római katolikusoké volt, vélemény felőle, hogy *György* szerviai vajda építtette. *Ócsa* régiségét a *Tudóstársaság* 1839-ki évkönyvében írja le. — *Bullet* francia író szerint *ochie*, *oesie*, *celta* nyelv származat, s annyit tesz vizes környék, víz állás (Caverne ou il y a beaucoup d'eau). Legbiztosabb eddig ójkia görög szóból származtatása *Ócsának*. *Magyarország*, sajnos, több első királyaink alatt görög elem befolyásától volt nyomatva. Így *Kalotsa* Solthoz közel, melly szó annyit tesz mint szép templom, görögből kapta nevét, mai időben második székes érseki város. *Madocsa* a Duna jobb partján *Tolna* megyében annyit tesz mint „tetőtlen templom“. *Kamotsa* Zalában, közel *Zalaegerszeg*hez, annyit tesz mint „magas egyház“ (Nyelvtudományi eredeztetés).

Ó. Órs. E néven sok hely van *Magyarországban*. *Zala* megyében magában egy hely nevezetik így. Ugymint *Alsó-Órs*, *Felső-Órs*, *Kis-Órs*, *Kövágó-Órs*. Hajdan *Órs* vezérnek örökei lehettek ezek. Innen kaphatták nevüket is, *Órs* vagy *Órs*. A mi a mellék czimeket illeti,

*) IV. Béla királynak, történeti adatok szerint *Anna* leányától, *Makovi hercegnőtől* is származott egy *Margit* leánya, ki szinte a *Nyulak szigetében* volt apácza, midőn ottan az ő testvérbátyját *Bélat* 1272. megölték, de nem ez a *Margita* az, kitől a sziget nevét kölcsönözi, hanem a fentebbi, kinek szentek közé való számláltatását *Budai E.* szerint: mind *V. István*, mind *Mátyás király*, *III. Ferdinánd*, s mások is sürgették a pápánál süker nélkül. Ifj. E. S.

csak megkülönböztetésül tétettek, s igen helyesen. Így csak uti naplóm után Kővágó-Örsöt emlitem, ez úgy megszolgálja nevét, hogy nagyon. Ha tekintetbe vétetik földje, azt hinné az ember, hogy ott szántóföld, rét, hegy, kaszáló, mind kőmaggal van bevetve. A mi különben e név „Örs“ származtatását illeti, okoskodási alapon tüntetem fel, mások buzditására.

(Vége következik.)

Irói segélypénztár.

Az alakuló félben levő magyar írói segélypénztár iránt növekedőben van a részvétel. A gondolat érik, az ige testté válásának napja közelget. Örömmel mutatjuk be ennek egy szép bizonyosságát a következő levélben, melyet e napokban vettünk:

„Arad, octob. 9-kén 1854. Tisztelt szerkesztő ur! Egy magyar írói segélypénztár alakulásáról értesülve, örömmel sietek e szent cél előmozdítására tehetségemhez képest én is járulni. E végből küldök t. szerkesztő urnak két aranyat, miszerint azokat az illető helyre átszolgáltatni sziveskednék. Illy nagy célhoz képest igaz, hogy csekély, de tiszta szívből eredt áldozat. Tizenhat éves koromban mint tanuló nyertem ezeket. Egy napon ugyanis osztályunk egy lelkes férfiú által apró költemények írására felszólítottatott. A munkák egy hó lefolyta után valának beadandók, s a legjobb költemény számára 2 arany pályadíj tüzetett ki. E pályadíj egy némileg sikerült ballada által én valék olly szerencsés megnyerhetni. — De nemsokára nyomasztó anyagi körülményeim következtében iskoláimtól bucsut véve kézműi pályára léptem. Gyakran olly helyzetben valék, midőn egész gazdagságom néhány garasból állott, de ezen deákori ajándokhoz nem nyultam; nem hogy aranyok, hanem mert az elismert szellemi tehetség zálogai voltak. — Most azonban kétszeres örömmel ajánlom fel ezen ifjúkori emléket, mert érzem, hogy szentebb célra nem fordíthatók. Csupán azt óhajtom: vajha magyar kézműves társaim is, a kor igényei felől hozzájuk illőleg gondolkoznának, s példát vennének irodalmukat olly hön pártoló francia, angol, s német társaiktól. — Az ember nemcsak dolgozó gép, hanem élvező lény is, már pedig van-e valami magasabb a szellemi élvezetnél? — De még egy más magasabb eszme is buzdit bennünket íróink pártolására. „Mert — így ir többek közt egy derék hazafi — az irodalom hű művelésében létezik nemzetünk Noé-bárcájára, mely ezt a körülözönlő partra viheti.“ — De ez csak úgy fog megtörténni, ha a „művelők“ illő részvétellel találkoznak. Maradok t. szerkesztő urnak őszinte tisztelője. Egy magyar kézműves.“

Nem kísérik észrevételekkel e sorokat, melyeknek szívből fakadó őszinte, egyszerű hangja kizár minden dicséretet, magasztalást. Annál inkább sajnáljuk, hogy név szerint nem mutathatjuk be derék hazánkfiát, ki bármely osztály tagjának becsületére való érett felfogással nyújtja áldozatát. Nemes tettét közméltánylat követendő mindenütt.

A két darab aranyat ideiglenesen a takarékpénztárba tesszük le, hogy alapul szolgáljanak nagyobb összegeknek, melyeket reményünk van, idő folytán új meg új adományok által az írói segélypénztár számára összegyűjteni. E szerint:

I-ső közlés:

Egy magyar kézműves . . . 2 db cs. k. arany.

A „Vasárnapi Ujság“ szerkesztősége.

Egyveleg.

∞ Nagyszerű vagyonszétosztás. A francziák császára legközelebbi rendelete szerint a rendőrség egészen az angol szerint fog rendeztetni, s a vagyonszétosztás érdekében 750-ről 3546-ra emeltetik a rendőri személyzet, mely szaporodás az évi kiadást 4,000,000 frk-kal szaporítja. — Ebből az a tanulság, hogy nem csak a mi nomád pusztáinkon, hanem a civilizált világban is nagy bősége van a vagyonszétosztó felekezettnek.

Hagyomány. Mai Angelo bibornok végrendeletében általános örökösül születés helye szegényeit nevezte, kikötvén bizonyos összeget egy öcsce és cselédei számára. Ő eminentiája egyéb ingóságaiából is szép összeg gyűlt, de legnagyobb kincse volt a tudós főpápnak ritka szorgalommal és sok áldozattal összeállított jeles könyvtára — mely becsár szerint 400,000 ft ér. A végrendelet szerint felhatalmaztatik a kormány ezen könyvtárt fele becsáron megtartani, de, mint hírlik, lemondván ezen kedvezményről, a jeles tudományos gyűjtemény elárvereztetik. Antiquarius uraimék, nem tetszik Rómába kirándulni!

— Szónoki hatás. Régen nem köszörülte ki jobban torkát, rég nem káfélte meg kaputja vállát, hová bizonyosnak tartá a megveregést, széles e föld kerektségén hízogó szónok, úgy, mint az a fiatal bojár, ki néhányad magával Gorcsakoff hercegrehez járult Jászvárosban (Jassi), a hercegre elutazása percében tőle szívélyes bucsut venni. — Türelmesen, hallgatá a gondokkal terhelt hadi a cifra dictiót, míg nem az ifjú Demosthenes panaszos hangon illyeténképen szóla: „Hercegséged Dobrudzsában is, Bakurestben is azzal vigasztalá a megszorodott lakosokat, hogy nemsokára vissza fog térni: csak mi vagyunk olly elhagyatottak, kiktől e vigaszt megtagadja.“ Tovább nem folytathatá szónoklatát a moldován Demosthenes, annyira megindítván a hercegre, hogy az egy haragos tekintettel végig nézve a bucsuztatót, felült kocsiájára, s egy szó válasz nélkül tova hajtattott.

Tarogató.

x* Bánffy-Hunyadon m. hó 21-én vásár volt, s általában dicsérek kiválólag a baromvásárt. Az erdélyi vásárok azon meggyőződésre vezetnek, hogy a marhatenyésztés utóbbi években gyarapodik; de nem az a nemes lötenyésztés, melyről Erdély hírneves volt s mely, a jó isten tudja, eljut-e még valaha előbbi virágzó állapotába, — jelenleg az erdélyi nép szarvas marhat tenyészt jó haszonnal.

00 A pesti takarékpénztár múlt september havi bevétele 410,362 ft. 30 kr. kiadása 396,816 ft. 49 kr. pénztári maradék sept. 30-án 13545 ft. 41 kr.

x* Szaporodnak az ásványos vizek. A pesti lapok szélitiben hirdetik, hogy a városligeti kertek egyikében annak tulajdonosa kutat ásatván, olly vasas vizet fedezett fel, mely vastartalmából tetemesen fölülmul minden eddigi vafurdót. Hogy rövid időn csinos fürdőintézetet látnakunk az említett kertben, az annyival inkább hihető: mert a P. L. szerint a kert tulajdonosa Heinrich orv. dr. ur.

— Birányi Ákos, kinek „Séták a kristálypalotában“ című munkája első füzeté már megjelent, új erővel fogott a többi két füzet kiállításához s az előfizetést 2 pftjával mindhárom füzetre tovább is nyitva tartja. Egyszersmind kéri ivartartóit, hogy a künnlevő íveket mielőbb beküldeni sziveskedjenek. Az előfizetések Müller Emil pesti könyvnyomdászhoz intézendők. Az új előfizetők az 1-ső füzetet azonnal kézhez vehetik.

00. Ismét tüzvész. F. h. 4-én Strázsán, nyitramegyei helységben 33 ház égett porrá, 8-án Komáromban volt nagy tűz, melynek részleteit még nem bírjuk, m. sept. 24-én Nógrádmegyei Patak helységben 104 ház égett el. Ez utóbbi helység lelkésze tiszt. Kovács Pál ur azonnal 1080 ftot osztatott ki szerencsétlen hivei között.

x* Az aradi szüretet befejezettek mondhatni. Az új bornak, nem annyira jóságát mint bőségét dicsérik. — Ritka eset az idén. — Magyaraton és Világoson felsőbb rendeletnél fogva a szüret f. h. 9-ről, 16-ra halasztott, s ha az idő úgy szolgál mint kezdte e hó elején, nagy hasznára lesz az új bornak ezen elhalasztás.

x* Egy épület nevelési cikket közöl erdélyi collegánk, a borju felnevelésről és hízalásáról, melyet ajánlunk a hortobágyi tanárok és bojtárok méltó figyelmébe, melyeknek hű alkalmazásával egy-egy tanonc 10 hetes korában 290 fontra vergődhetik.

— A Garay-irodalom e napokban két új munkával szaporodott, melyek mindegyikében a hazai fiatalság rója le tisztelete s kegyelete adóját elhunyt költőnk iránt. Az egyik mű címe: „Részvét hangjai. A pesti felgymnasium és mások közremunkálásával szerkesztik Szeigmund Vilmos és Hussár Imre.“ — A másik: „Garay album. Az aradi nagy gymnasium nyolczadik osztályának közremunkálásával szerkesztve Oláh Gyula és Rochel Béla által.“ Mind két munka tiszta jövedelme a Garay árvák fölségelésére fog fordítatni s mint az előfizetők névsorából gyanítjuk, illy jövedelemre mindkét munkánál csakugyan van kilátás.

— Szolnokról írják, hogy az ottani szüret, mindamelltt hogy a tavali termésnek alig egy ötödével fizetett, igen vigan folyt le. Volt jó kedv, egyetértés, és ott volt a jászberényiek híres bandája. — Egy kettős csapásról is értesít levelezőnk, mely ma két hete a szolnoki közönséget érte. A nevezett napon ugyanis az ottani casinóba polgári bál volt hirdetve s midőn a báli közönség megérkezett, sem világitást nem találtak, mert a bál rendezője eltűnt, sem zenét nem hallottak, mert a zenészek nem érkeztek meg. Ugyanazon este a vasuti vendégfogadóban két zeneművész hangversenyt akart adni, de a kik ide sereglettek, azok is szépen haza mehettek, mert a különben derék művészpárnak megtiltatott a föllépés. Az ég óvja meg Szolnokot nagyobb csapásoktól! — Megfordult Szolnokon egy színésztársaság is, melyet Lángh Bódi igazgat, s mely jelesnek rajzoltatik, azonban hat darabot eljátszván, ez is így kiálta fel: „Gyere innen fakó lovam!“ — Végül még azt is írják, hogy a nagy Szolnokon, hol annyi az intelligentia, a Vasárnapi Ujságnak csak három előfizetője van. De már ez nem illik! (ha igaz)

— Hir szerint művészpártoló köreinkben arról van most szó, hogy elhunyt jeles művésznőnk, Schodel Rosaliának maradandó emlék állíttassék. Nemzeti dalművészetünk teremőjét megilleti e tisztelet s ha az eszme megpendül, mindenki sietni fog annak létesítéséhez járulni. Részünkről előlegesen bírjuk egy tisztelt hazánkfia ígérését, ki örömmel áldozik e célra 50 pftot.

— Tuske szent Györgyről egy különös esetről tudósít levelezőnk, mely azt mutatja, hogy álmában az ember olly lelki tehetségekkel is bír, melyeket éber állapotában nem sejt. Egy muraközi érdemes ur ugyanis, a nap fáradalmi után éjeli nyugalomra hajtván fejét, azt álmodá többi között, hogy egy fejtő abroszt terítnek eléje, melyre egy nagy kereszt van rajzolva; a kereszt alá pedig bizonyos versek voltak írva, melyeket az álmodozó nagy kíváncsisággal olvasott, ez után pedig a tünemény rögtön megszűnt. Erre fölébredve, gondolkodni kezdett, vajjon eltudná-e mondani az olvasott verseket, s valóban sikerült is; de hogy virradtig el ne felejtse, tüstént fölkel, gyergyát gyújtott és leirta. Olvastuk mi is e vallásos érdelemtől sugalt verseket s még jobban csodálkoztunk, midőn levelezőnk állítását olvastuk, hogy a tisztelt álmodozó azokat egy hét alatt sem tudta volna úgy összefércezni, a mint egyszerre felfogta álmában — a Muraközben.

Már szombaton

jövő november 4-én fog

nagy jószág- és pénzsorsjáték

első húzása megtörténni.

40,500 nyerőszámok nyernek 607,000 v. ftot

azaz : fél

MILLIÓ

és 107,000 ftot,

mellyek a következő nyerőszámokra vannak felosztva, ugymint :

200000	4000	2000	1500	1300	1000
25000	3000	2000	1500	1200	1000
12000	3000	2000	1500	1200	1000
10000	2500	1800	1400	1100	1000
5000	2500	1600	1300	1100	1000

Egy sorsjegy ára az I. vagy II. osztályból 3 ft., a III. osztályból 6 ft., a IV. osztályból 10 ft. p. p.

Ki e sorsjátéknak két illy közönséges sorsjegyével bir, az azon különös kedvezményben részesül, hogy azokkal négyszer játszik, ugyanis : egyszer az előhúzásban, egyszer az ezüstsorsjegy különhúzásában és kétszer a fő- és zárhúzásban, mellyben a 200,000 v. ft. nagy nyerőszám huzatik ki.

Bécs, 1854 évi októberben.

PERISSUTTI G. M.

cs. k. szab. nagykereskedő.

Pesten illyféle sorsjegyek kaphatók **LUEFF M.** illatszertársaságánál a Kristóftéren, valamint több más kereskedésekben is.

Épen most jelent meg **Heckenast Gusztáv** pesti kiadó könyvtárságánál és kapható **Edelmann Károlynál** Pesten, váci utca 7. sz.

Gyakorlati tanácsadó

adó és illetéki ügyekben.

HAHN MIHÁLY.

császári királyi al-adófelügyelőtől Pesten.

Első füzet : Előszó, Bevezetés, Személyes kereseti adó.
Második füzet : Jövedelemadó.

Előfizetés az egész munkára :

A német kiadásra : mintegy 40 nagy 8-rétű iv. 4 ft. p. p.
Magyar-német kiadásra : mintegy 80 nagy 8-rétű iv. 6 ft. p. p.

A következő füzetek tartalma :

III. Épületadó.

IV. Földadó.

V. Illetéki ügyek; esetleg. Ipar-kereseti-adó.

VI. A tartalomról teljes betűsorozatos jegyzék.

Ezen munka a pénzügyi irodalom terén valódi előhaladásnak tekintethetik. Miután az különösen a magyarországi adóviszonyokat tárgyalja és az adótörvényekről tiszta, könnyen felfogható áttekintést nyújt, remélhető : hogy az Magyarországon nemcsak minden köz-, különösen adó-, pénzügyi-, járás- és szolgabírói-hivataloktól megszerezhetni, hanem egyszersmind a közönségben, gyároknál, kereskedelmi házaknál meg is honosodni fog.

T. szerző ur több illyszerű nyomtatásban már megjelent munkái által kedvezőleg ismertetvén meg magát, biztosan várható, hogy ezen munkája is hasonló tetszésben részesülend.

115 **JOÓ SUSANNA** 1-2

mindennemű női és gyermekruhák készítésében, mérésben, szabásban, minták rajzolásában oktatást ad, Lederhofer Mária bécsi legelső rendű tanítónő igen biztos, könnyű és közkedvességű divatos modora szerint. A tanítási nyelv kívánathoz képest magyar vagy német leendő. — Lakása : Szervitater, 6. sz. első emelet.

OMER BASA

eredeti indulója,

zongorára

szerezte saját neje.

Ára 20 pkr.

Kolozsvárott **Barrané és Stein** bizottmánya, Pesten **Treichlinger, Rózsavölgyi** 103 és **Wagner** hangművésznél. 3-3

Legújabb külföldi

REGÉNYCSARNOK

ezim alatt, a külföld világhírű regényeit szándékozom a magyar t. olvasó közönséggel megismertetni, hiv. és gyors fordításban, mire nézve vállalatom kitünő előnyére szolgál azon körülmény, melly szerint az általam kiadandó regények, az eredeti szöveg után, Párisban, fordítatnak.

Az első mű mellyel a „legújabb külföldi regénycsarnok”-ot megnyitom :

A PÁRISI

MOHIKÁNOK

REGÉNY.

Irta **DUMAS SÁNDOR.**

E regény dicséretére elég a világhírű szerző nevével fölemlíteni.

Hogy a t. olvasó közönségnek minél kedvezőbb alkalmat nyújtsak „Regénycsarnok”-omat megszerezhetni, ezennel csak 40-50 sűrűn nyomott ívből álló 6 kötetre nyitok aláírást rendkívüli olcsó áron, 3 pfton, melly összeg csak a példányok átvétele után lesz befizetendő. Szabadságában áll azonban mindenkinek, a pénzt előre is beküldhetni, és illy t. olvasó azon előnyben részesül, hogy a köteteket megjelenésük után rögtön, egyenként s bérmentve veendi, míg az aláírónak mind a 6 kötet egyszerre s így később, de szinte bérmentesen fog megküldeni.

A kötetek megjelenése — a mi a lapokban hirdettetni fog — s szétküldése gyorsan történendik. Az első kötetek már sajtó alatt vannak.

Az aláírási ívek minél előbb, legfőbb azonban f. évi október 30-áig beküldendők.

Gyűjtőknek minden 8 példány után 1 tiszteletpéldánnyal szolgálak.

☞ Az első kötet már megjelent, s az előfizetőknek elküldetett.

☞ A második kötet 3 nap alatt hagyja el a sajtót.

Kelt Pesten, sept. 30. 1854.

FRIEBEISZ ISTVÁN.

(Irodám : Szervitater 3. sz.)

Helyváltoztatási jelentés.

Perger és Murmann

posztó-raktára

„a borostyán koszorúhoz“

1854-diki augusztus óta kishid- és aranykéz-utca szögletén levő 6-dik számú saját házukba tétetett át.

Midőn a t. cz. közönségnek és tisztelt üzletbarátainknak a nekünk előbbi helyiségünkben (váci-utca, Steinbach-féle sarokházánál) 25 év óta ajándékozott bizalomért legmelegebb köszönetünket nyilvánítjuk; a most ujonta megnyitott, maga nemében egyetlenül fölkészített izletes raktárunkat ajánljuk, újra rendezett nagyserű gyűjteményével polgári-, katonai- és állami dísz- s egyenruhákhoz való mindenemű s faju posztóknak, valamint a legdivatosb s legizletesb öltöny- s nadrágkémeknek a legjobb nevű bel- és külföldi gyárakból, a mit csak a világpiacz jelenlegi állása nyújthat.

Ajánlkozás.

Egy kitanult gazdatiszt, a legjobb bizonyítványokkal ellátva, hasonló állomásra ajánlkozik; — értesítést nyerhetni személyesen Pesten Dorottya-utca 10. szám, 2. emelet, 14. sz. ajtó reggeli 9 óráig, hová a bérmentes levelek is intézendők.

MÜLLER GYULA.

pesti könyvtárságánál épen most jelent meg, és kapható minden hiteles könyvkereskedésben :

Egyházi beszédek

az év minden vasárnapjainak ünnepeire, és néhány alkalmiak, elhírdetett német s francia hitszónokok nyomán

TALABÉR JÁNOS és GYÖRGY által.

I. kötet. Advent 1-ső vasárnapjától Husvét napjáig. Ára 1 ft. 20 kr. p.

II. kötet. Ünnepi rész, függelékek. Ára 1 ft. 40 kr. p.

III. kötet. Husvét után 1-ső vasárnaptól pünkösd után XXIV. vasárnapig. Ára 2 ft. p.

78 Épen most jelent meg 2-3

MEZEI GAZDA

népszerű

gyám- és vezér-könyve,

írta

GALGÓCZI KÁROLY.

IV. kötet.

Tartalma : Gazdasági műtan. Gazdasági építészeti. Gazdasági személyzet, cse lév és munkás-rendszer. Gazdasági könyvvitel.

Ez egész munka négy kötetben 24 nagy nyolczad, tömött, de a mellett könnyen olvasható betűvel nyomtatott ivre terjed

Ára . . . . . 1 ft. — kr.

postán küldve 1 „ 20 „

Pest, szeptemberben 1854.

Heckenast Gusztáv,

baráttér, kalap- és himző-utca szögletén 1. sz. a.

Geibel Armin 1-3

pesti könyvtárságánál megjelent és minden könyvkereskedésben kapható :

Teljes váltó-

és

csődtörvénykönyv.

A közönséges váltórendszer szabály, katonai és magán személyek irányábani váltó-eljárás, az ujesdrendtartás, az 1840. XV. és XXII. ugy az 1844. VI. és VII. törvény-cikkek, és az összes ide vonatkozó törvények és rendeletek nyomán rendszeres egészszé összeilleszté, bevezetéssel, betűrendes tárjegyzékkel és felvilágosító jegyzetekkel ellátá **Ráth György. Második bővített kiadás, ára 48 pkr.** E munka ezime legjobban mutatja becsét s szükségét. A polgári törvények, a perrendtartásnak, a büntető törvények rendszeres eodexeit már birjuk; csak még a váltó- és csődtörvényt kellett egy rendszeres egészszé összeillesztetni, különösen, miután az ideiglenes perrendtartás behozatali rendelete mindketőt lényegesen megváltoztatta, ugy hogy minden eddigi kézikönyv, magyarázat stb. majd részben, majd teljesen hasznavehetlenné lön. — Milly hasznos és könnyítő ezen összeállítás az ügyvédnek, bírónak, jogtanulónak, kiknek az egyes felmerülő kérdéseknél sokszor 4-5 rendeletet kelle összehasonlítani, alig kellend fejtegetni, — de az iparüző- és kereskedőre nézve, — kinek sem ideje sem szakképzettsége az összehasonlításra nem lehet, e rendszeres összeillesztés épen elkerülhetlenül szükséges.

„UJABB KORI ISMERETEK TÁRA”

magyar Encyclopaediára (Conversations-Lexicon.)

HAT KÖTETBEN.

Egy-egy kötet előfizetési ára 2 forint 30 kr. pengő pénzben.

Egy nagyobbserű vállalat, mely nemzeti irodalmunk minden barátjának pártolását igénybe veszi; magyar mű, melynek egy köz- és magánkönyvtárban sem lehet hiányzania!

Midőn alulról az „Ujabb kori Ismeretek Tára” kiadására vállalkozott, az olvasó közönség egy igen érezhető szükségének pótlását tüzte ki czéljául. A nagy számú, de hazai viszonyaink ferde felfogásában bővelkedő, vagy azokat alig érintő külföldi Encyclopaediák nem elégíthették ki közönségünk igényeit. Az 1833-ban befejezett WIGAND-féle „Közhasznú Ismeretek Tára” pedig azon idővel végződött, mely élénkebb nemzeti életünknek csaknem kezdetével esik össze. Minél fogva a közzelkötött két évfolyamot alkotó **mozgalmainak** (a politika, tudomány, művészet terén) s a bennük szereplő **egyeniségek élet- és jellemrajzainak** összehalálása által a kiadó épen oly kellemetes, mint hasznos szolgálatot vélt tenni az irodalomban. Más részről a legújabb **világsejések** előadása, a fontos **mozgató eszmék, találmányok, átalakulások**, tudomány s művészetek haladásai, s az ezek körül fűrdözött **külföldi személyiségek** ismertése nem csekélyebb érdekléssel bírhatott olvasó közönségünkre, melynek azon európai színvonalról, hova magát felküzdte, nem szabad többélemaradnia. Az idegen tárgyak gondos kiszemelése által is a külföldi lexiconok özőnének akarának gátot vetni.

Az „Ujabb kori Ismeretek Tára”-ból eddigelé 5 1/2 kötet jelent meg (A—Sz), a hatodik kötet, melynek nyomtatása folyton folyik, az egész munka be leendő fejezve. Kiadónak szerencséje volt, hazánk számos elismert írói tekintélyének közremunkálását megnyerni s az eddig öt hatodrészben kész munkáról meggyőződheték az olvasó, hogy ez nem szemfényvesztő vásári portéka, hanem higgadt ítélettel írt, maradandó becsű cikkek gyűjteménye, mint ezt komolyabb lapjaink időszakonként ismételve nyilvánosan elismerék. A betűsor szerinti közlések alkalmas

eszközül szolgálnak arra, hogy általuk ne csak pillanatnyi szükségben segítve legyen, hanem a mélyebb tudvágnak is minden lehető irányban elégtétecsék s a nagy közönségnek egy **önálló, nem felületes, de mégis könnyed modoru, gyakorlati s tanulmányos olvasmány** nyújtassék, mely ismereteket terjesszen, eszméket s szellemet ébresszen s javítson, különösen pedig kitaró **kegyeleffel** nemzeti emlékeink s jelesaink irányában, állapotainkról **elfogulatlan nézeteket** terjesszen. Jövönk sejtelmé multunk s jelenünk ismeretétől függ.

Alulról kiadó nem kímélte az áldozatot, hogy a munka egy **beltartalomra**, mint **külső kiállításra** nézve minden méltó igényeknek megfelelőhessen. Különsin és jutányosság tekintetében az „Ujabb kori Ismeretek Tára” minden hason tárgyú külföldi gyűjteménnyel kiállja a versenyt. Hogy azonban minél nagyobb terjedése biztosíthatassék, kiadónak van szerencséje kinyilatkoztatni, hogy az „Ujabb kori Ismeretek Tára” hat kötetére, még mielőtt azok teljesen kikerülnének sajtó alól, ezennel új előfizetést nyit, még pedig **kötetenként 2 ft. 30 kr-ával p. p.**

Midőn a t. cz. olvasó közönség hazafiai figyelmét e példátlan olesó árra felhívni bátorokdnám, szabad legyen különösen a hazai s külföldi nevezetes emberek több száza- menő életirásai, statisztikai és történelmi, politikai s nemzetszázadai, természettudományai s irodalmi cikkekre figyelmeztetni, melyek az „Ujabb kori Ismeretek Tára” tartalmát teszik.

Minden kötet 42 sűrűn nyomtatott ivből áll.

Az előfizetés elfogadatik minden hiteles könyvtárban.

Hónaponként egy kötet adatik ki, úgy hogy hat hónap alatt az egész és teljes munka okvetlenül az előfizető urak kezében lesz.

PEST, august 1854.

HECKENAST G., kiadó.
(Barát-tér, kalap-utca 1. szám.)

Landerer és Heckenastnál
Pesten, egyetem utca 4. szám alatt kapható s minden könyvtár által megszerezhető következő iskolai könyvek:

Tatai András,

a kecskeméti ref. főiskolában mér- és természettan ny. rend. professora munkái, agymint:

Elemi mértan: I. rész Számítan, kemény táblába kötve 1 ft. 6 kr.
II. rész Térítan, (hét idomtáblával) 1 ft. 16 kr.
III. rész Háromszög és kupszelettan (két idomtáblával) 46 kr.

Deák grammatica, első folyamat az első grammatica iskola számára 46 kr.
nyelvtani gyakorlatokkal, Cornelius Nepos jeles hadvezérek életleírásával, és Phaedrus Aesopusi meséivel második folyamat 52 kr.

Görög nyelvtan, gyakorló résszel és görög-magyar szótárral, kezdők számára 46 kr.

Továbbá:

Római régiségtan (Archaeologia), írta Belák József a kecskeméti h. v. t. főiskolában költészeti és szónoklati osztályok ny. r. tanítója 42 kr.

GEIBEL ARMIN

pesti könyvtárban jelent meg és minden könyvkereskedésben kapható:

A természet könyve
(Dr. Schödler F. után),

magában foglaló: **Természettant, csillagászatot, vegy-, ásvány-, föld-, életm., növény- és állattanokat;** a természet-ismeret minden barátainak, különösen a gymnasiumok és feltanodák növendékeinek ajánlva. A 6-dik kiadás után magyarra tették **Jánosy Ferencz, Mentovich Fer.** és ifj. **Szász Károly,** nagy-körösi felgymsiumi tanárok. **Számos a szövegbe nyomott ábrákkal, csillagabroszszal s színezett könyvomatú földtani ábrával.** — Ára 3 ft. 24 kr. Finoman kötve 4 forint.

Merőben feleslegesnek hisszük e jeles mű fontosságára és használhatóságára hivni föl az olvasó figyelmét, kivált a mai korban, midőn a természettudományok iskolában és életben, első rangu érvényre emelkednek. A magyarra átdolgozás jelességéről az átdolgozó tanárok nevei kezeskednek. — A kiállítás irodalmunkban eddig páratlan szépségűnek mondható.

Heckenast Gusztáv pesti kiadó-könyvtárban épen most jelent meg és **Edelmann Károly** pesti könyvtárban (váci-utczában 7-dik szám) úgy mint minden hiteles könyvtárban kapható:

Uj teljes

NÉMET ÉS MAGYAR SZÓTÁR

tekintettel az egyes szavak helyes kiejtésére, rokonságára, valamint azoknak hajlítása, füzete és különböző értelmeinek körülírása által meghatározott szabatos előadására, különös figyelemmel levén a természettudományokban, az új törvényhozában, a kereskedelemben stb. szokásos szak- és műszavakra

Dr. BALLAGI (BLOCH) MÓRICZ,
tanár.

Német-magyar rész.

800 lap széles 8rét füzve ára 3 ft. 24 kr. pp.

Miután Bloch magyar és német szótárból két erős kiadás (8000 példány) elkelt és az két év óta a kereskedésben több kapható nem lévén, más szótárok által csak igen hiányosan pótolható, a kiadó ezen új teljes magyar és német szótárra nézve a közönségesen érzett és kijelentett szükség mellett oly élénk részvétre hitt számolhatni és ennek következtében oly nagy kiadást eszközölt, hogy csak ez által lett lehetségessé egy 800 lapnyi, széles Sadrét velinpapírra nyomtatott nagy kötetet 3 ft. 24 kron p. p. adhatni.

A szerzőnek e téreni képessége sokkal ismertebb, semhogy szükségesnek vagy csak illőnek is látnók a munka dicséretébe ereszkedni, de annyit még is el kell mondanunk, hogy ez nem 3-dik kiadása a régiebb Bloch-féle szótárnak, hanem egy **tervezete és hivateltére nézve egészen új dolgozat.** A szóban forgó német-magyar része a munkának 4 annyi ad, mint a régi Bloch-féle szótár utolsó kiadása, mely eddigelé legteljesebb magyar lexiconnak tartott.

Jelen munka kidolgozásában különös figyelm fordított a **törvénytudományi, természettudományi, műipari és kereskedelmi műszavakra;** továbbá fölvetettek minden **példabeszédek,** melyek mind a két nyelven egyforma, vagy csakugyan azon értelmet adó alakokban léteznek; a **szójárások** pedig még azon esetben is beiktattak, ha nem lehetett is azokat megfelelő szójárások kifejezésekkel lefordítani. Az egyes cikkek kidolgozásában a szerző az egyetemes nagy közönséget tartotta szem előtt és különösen arra törekedett, hogy a nyelvkincs bő tartalma összeszerkesztésében a legnagyobb rövidséggel a lehető legnagyobb világosságot és szabotosságot párosítsa, úgy hogy abban minden ki szótár segítségére szorul minden hosszas tanulmányozás nélkül eligazodjék.

Végezetül nem hagyhatjuk említetlenül, hogy miután a szerző a magyar-német részre nézve a legnehezebb előmunkálatokat megtette, sőt annak kidolgozásában is már tetemesen előhaladt, a t. cz. közönség a második rész megjelenését is 1855 vége felé bizton várhatja.
Pest, septemberben 1854.

Görög olvasó-könyv

a görög nyelvtan I. és II. évi folyamára Feldbausch és Süpflé után magyaritva és **Szepesy I.** nyelvtanához alkalmazva **Winterkorn S.** által. Füzve 1 ft. 20 kr.

Ezen a magas ministerium által a gymnasiumok 3. és 4. osztályaiban iskolai könyvvül rendelt munkából, a t. tanár uraknak egyenesen hozzám intézett megrendeléseiket, az összeg bérmentes megküldése mellett minden 10-re egy ráadással, szinte bérmentesen kapandják.

Magyar Mihály könyvkereskedése
Pesten.

Heckenast Gusztáv pesti kiadó-könyvtárban megjelent és **Lehotzky János,** könyvtár Szathmár-Németiben kapható:

AZ ŐSISÉGI

s egyéb

birtokviszonyokat rendező

1852-ik nov. 29-diki

legfelsőbb nyiltparancs

ismertetése s magyarázata.

Irta

TÓTH LÖRINCZ,

hites ügyvéd s magyar akad. tag.

2-dik átdolgozott s bővített kiadás.

Nagy 8-rét. Füzve 1 ft. 20 kr. p. p.

Ausztriai általános

polgári

TÖRVÉNYKÖNYV,

az ezen törvénykönyvet bevezető s kísérő rendeletekkel, utasító s felvilágosító jegyzetekkel ellátva,

s a magyar törvényekkel hasonlítva.

Többek s különösen

SUHAJDA JÁNOS,

törvényszéki bíró, s

TÓTH LÖRINCZ,

magy. acad. tag közremunkálásával.

Két vastag kötet.

1853. — Füzve csak 4 forint p. p.

Örökösödés

az

austriai általános polgári törvénykönyv szerint, nevezetesen

a végrendeletekről, törvényes örökösödés és a hagyaték tárgyalásáról, örökösödésrendi táblával s irománypéldákkal világsítva

Irta

Tóth Lörincz,

m. akad. tag.

19 iv nagy 8-rét. Ára 1 ft. 30 kr. p. p.

Bérmentesen beküldött 1 forint 40 krajczárért postán bérmentesen elküldetik.

Az ausztriai császárság számára 1853-ki július 29-én kihirdetett

BÜNTETŐ**PERRENDTARTÁS**

magyarázata,

a hirdető es. F. nyiltparancsnak és törvénynek szövegével, s összehasonlítva az eddigi eljárással. Irta **Csatskó Imre,** bölcsész- és jogtudor, a cs. k. pestmegyei törvényszéknek ülnöke, a magyar tud. társaságnak, és az álladalmi vizsgálati bizottmány jogosztályának tagja, stb. Két rész:

(Az új törvénytar VII. és VIII. kötet.)

1854. füzve. Ára az egész munkának

(két kötet) 3 ft. pp.

Van szerencsém a tisztelt közönséget értesíteni, hogy az új büntető perrendtartás feletti magyarázatok készítésére sikerült fennevezett tisztelt író urat meggyerem, mi által hogy kedves dolgott teszek mindazoknak, kik az új törvényekkel foglalkoznak, arról a tisztelt író urak eddig megjelent jeles munkái, s a gyakorlati téren szerzett bő ismeretei, miket az ausztriai büntető törvényről írt és közzécséreltel fogadott magyarázata általa is bebizonyított, biztosítanak.

61 (2-3)
Heckenast Gusztáv pesti kiadó-könyvárusnál megjelent és
Lehotzky János könyvárusnál Szathmár-Németiben kapható:

KERTESZET kézikönyve

tüzetes utasítás
 a konyhakertészet, virágmivelés és gyümölestenyésztés körében.

A legújabb kútfők után írta

Galgóczi Károly.

1854. 16 iv 8-rét. Füzve ára 40 p. krajczár.
 Bérmentesen beküldött 1 ft. pp. postán bérmentve elküldetik.

Az országos jövedelmekből nyújtandó

Urbéri kárpótlás

iránti

igények bemondása

az ide vonatkozó törvények s ministeri oktatás gyakorlati magyarázata

Mészáros Károlytól.

1854. Füzve ára 30 p. kr.

Bérmentesen beküldött 36 kr. p. postán bérmentve elküldetik.

Közhasznú magyar Levelező könyv,

mindennemű a közéletben előforduló bármiféle levelek helyes szerkesztésére vezérlő szabályok számos példával világosítva.

Írta

FARZAS ELEK.

Hatodik kiadás.

252 lap 1853. nagy 8-rét füzve 48 kr. pp.

64 (2-3)
 Épen most jelent meg
Heckenast Gusztáv kiadó-könyvárusnál Pesten:

Földtehermentesítési RENDSZER

Az 1854. Január 16. kelt császári nyiltparancs alapján, melly által

Magyarországra nézve,
 a kitudott urbéri- és tized-kárpótlásnak a jogosítottak számára — minden érdekeltt jogainak megóvása mellett, mi módon és melly kútfőkől eszközözendő lehető gyors kiszolgáltatását, nemkülönben

a moratorium megszüntetését tárgyazó határozatok állapittatnak meg.

Magyarázta:

MÉSZÁROS KÁROLY.

Füzve ára 24 kr. p.p.

Bérmentesen beküldött 30 kr. p.p. postán bérmentve elküldetik.

Uj magyar-német LEVELEZŐ

vagyis gyűjteménye a polgári életben előforduló mindenféle iratoknak mint: köszöntő-, köszönő-, mentegető-, meghívó-, kérés-, ajánló-, emlékeztető- és intő-, baráti- és szerelmes-levelek, valamint: kötelezvények, nyugtatványok, váltók, utalványok, bizonyítványok, meghatalmazások, folyamodások, szerződések, végintézetek, stb.

leghasználtabb címekkel együtt.

Szerkeszté

Karády Ignác.

Második bővített, javított, s hivatalos részben az új körülményekhez alkalmazott kiadás.

Szakértő felügyelés alatt.

1853. — Füzve 30 krajczár pengő pénzben.

MEZEI GAZDA

népszerű gyám-

és
VEZÉRKÖNYVE,

írta

Galgóczi Károly.

A kik helybeli átvételre fizettek elő, példányait a kiadó-hivatalban tüstént átvehetik.

Uj előfizetések folyvást elfogadtnak.

Az egész munka 4 kötetben, 24 nagy nyolczad, tömött, de mind a mellett könnyen olvasható betűvel nyomtatott ivre terjed.

Előfizetési ár, ha a példányok helyből a kiadótól az előfizető saját költségén hordatnak el . . . . . 1 ft. — kr. p.

Ha a kiadó által postán küldetnek szét. . . . . 1 ft. 20 kr. p.

Pest august 1-jén 1854.

Heckenast Gusztáv,

barát-tér, kalap-utca 1. sz. a.

109 (1-3)
Landerer és Heckenastnál
 Pesten, egyetem utca 4. sz. a. megjelent és minden könyvárus s könyvkötőnél kaphatók:

Vasgeregben kis képes naptára 1855. évre, színes borítékba füzve 12 kr.

Közhasznú házi naptár 1855. évre, 6 iv, borítékba füzve, a legolcsóbb minden naptárak közt 6 "

Hirdetmény.

Megjelent Fényes Elek Orosz-török háború

czimű munkájának VI. füzeté, és evvel az 1. kötet be vagyon végezve. — A 2. kötetnek is — melly szinte 6 füzetből álland — 1. füzeté már sajtó alatt van, és még e hó végével megjelenik; előfizetési ár ugy mint az 1. kötetre 1 ft. 30 kr. Az 1. kötetből még mindig szolgálhatunk teljes példányokkal.

Landerer és Heckenast

kiadók. Pesten, egyetemutca 4. sz. a.

112 1-3
 Most jelent meg, és kapható minden hiteles könyvárus s előkelő könyvkötőnél:

Müller Gyula nagynaptára 1855. évre.

Legújabb országos tisztii czim- és névtárral

Szerkesztette

FRIEBEISZ ISTVÁN.

Negyedrét, harminczkilencz tömött ivnyi tartalommal és számos fametszettel.

Bolti ára csak 1 ft. 20 kr. pp.

Megjelent

Landerer és Heckenast könyvnyomdájában Pesten, egyetem-utca 4. szám alatt s ugyanott, valamint minden hiteles könyvárus s előbbkelőbb könyvkötőnél is kapható:

LEEL ARCZKÉPÉVEL

regi, híres s nagybecsű jász-kürt rajzával
 diszitett

Jász-kun nép Naptára 1855-dik évre.

Szerkeszté **IMRIK JÓZSEF.**

1854. 23 iv 4rét. Ára füzve: 48 pkr. Kemény borítékba kötve: 1 pft.

TARTALOM:

Kor- és egyházi jellemek 1855-diki közönséges évre. — Hónaptár. — Leel. — Jász-kunok eredete. — Jászföld. — Jászságbani községek. — Puszták. — Nagykunság s pusztái. — Kiskunság pusztáival. — Jász-kun nép szokásai s ruházata. — Jász-kunok nádorispánjai 1745-diki megváltás óta jelen korszakig. — Orosz-török háboru keletkezete. — III-dik Napoleon francia császár levele I. Miklós orosz czárhoz, s arra felelete az orosz czárnak. — A török nép jellege, szokása s vallása. — Naplótöredék egy szegény fiu életéből. — Lánydal. Hozzám jöss-e? — A néger rabló. — Az álbarát. — A lángész. — Állatveszély, állathaszon, állatkinzás, annak okai, vétkessége s következtetése. — Földmívelés. — Trágyázás. — Baromtenyésztés. — A lórol. — Lovakali bánásmód. — Lótenyésztés. — Marhatartás. — Borjunevelés. — Adomák. — Találkák. — Földünk népfajai. — Europai államok. — A földgömb fővárosainak népessége. — Ázsia, Afrika, Amerika és Australia fővárosainak neve, fekvése és népessége. — Legnevezetesebb rófmértékek összehasonlítása. — A felséges uralkodó austriai ház. — Birodalmi tanács. — Az austriai császár birodalom miniszterei Bécsben. — Cs. kir. legfőbb és semmisítő törvényszék Bécsben. — Helytartók s illetőleg kormányzók. — Magyarország cs. kir. katonai és polgári kormányzója. — Ó cs. kir. főhercegségének fonséges személye mellé alkalmazott polgári osztály. — Romai katolika egyház. — Cs. kir. magyarországi helytartóság Magyarország közigazgatási s törvénykezési felosztása a Pesti kerületben. — Jász-kun-kerület tisztikara. — Jász-kun-kerületi községek előljáróinak névsora. — Hajdan Jászkun-sághoz tartozott községek. — A budapesti közigazgatási kerület területére kinevezett ügyvédek. — Soproni kerület. — Kassai kerület. — Nagyváradi kerület. — Pozsonyi kerület. — Cs. kir. kerül. álladalmi ügyvédi hivatal. — Cs. kir. magyarországi pénzügyi igazgatóság. — Pestvárosi utmutató. — Pesten működő ügyvédek s orvosok névjegyzéke. Tanodák stb. — Betűsori utmutató. Fürdők, gyógyszerárak, gyorsutazási alkalmak, gabonakereskedők, kávéházak, könyvárusok, könyvnyomdák, vendégfogadók stb. stb. — Postavonalak Magyarországon a szomszéd koronaországokkal egybefüggésben. — Postarend. — Az élő szarvasmarha hussulját mutató kules. — Mutató tábla, melly szerint, miután a szarvasmarha üzekedése napjától kezdve 40 hétig viseli borját, tudván a gazda mikor üzödött meg tehene, azt is megtudhatja, mikor fog borjazni. — Nevezetesebb városok távolsága Pesttől. — Bélyegdíj s a közéletben legsűrűbben előforduló bélyegdíjak jegyzéke. — Levélbélyeg. — Külföldi mértékek egybehasonlítása azozstrák birodalmi mértékekkel. — Vasuti vonalok Magyarországon. — Kamatot mutató tábla. — Cseledek bérét, árendát s más jövedelmet vagy költséget mutató tábla. — A gyors számító, 250 ftos láb szerint ezüst pénzből váltó pénzre, és ellenkezőleg: váltópénzből ezüst pénzre. — Gózhajói menetár. — Vásárok. — Jegyzéke az austriai birodalomban törvényes forgásban levő pénzeknek.

Figyelmeztetés. E naptárra aláírók példányait adandó alkalmal, Pesten, egyetem-utca 4-dik szám alatti nyomdánkól is átvehetik vagy elvitethetik; de ha ez nem történhetnék: valamint a Kunságba, ugy más vidékekre is posta útján elküldjük, s az aláírási ivben kitett mód szerint, példányait a tisztelt gyűjtő uraktól megkaphatják.

A kint levő aláírási ivék beküldését előfizetés mellett szivesen elfogadjuk, s a példányok elküldését azonnal eszközözendjük.

Pest, august 30. 1854.

Landerer és Heckenast.